

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Година XXII

Нови Сад, новембар, 1973.

Број 11

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

Спасоје Мићуновић	Адвокатура у новим друштвеним односима
Мирко Борјановић	Тезе о дохотку и порезу у адвокатури

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

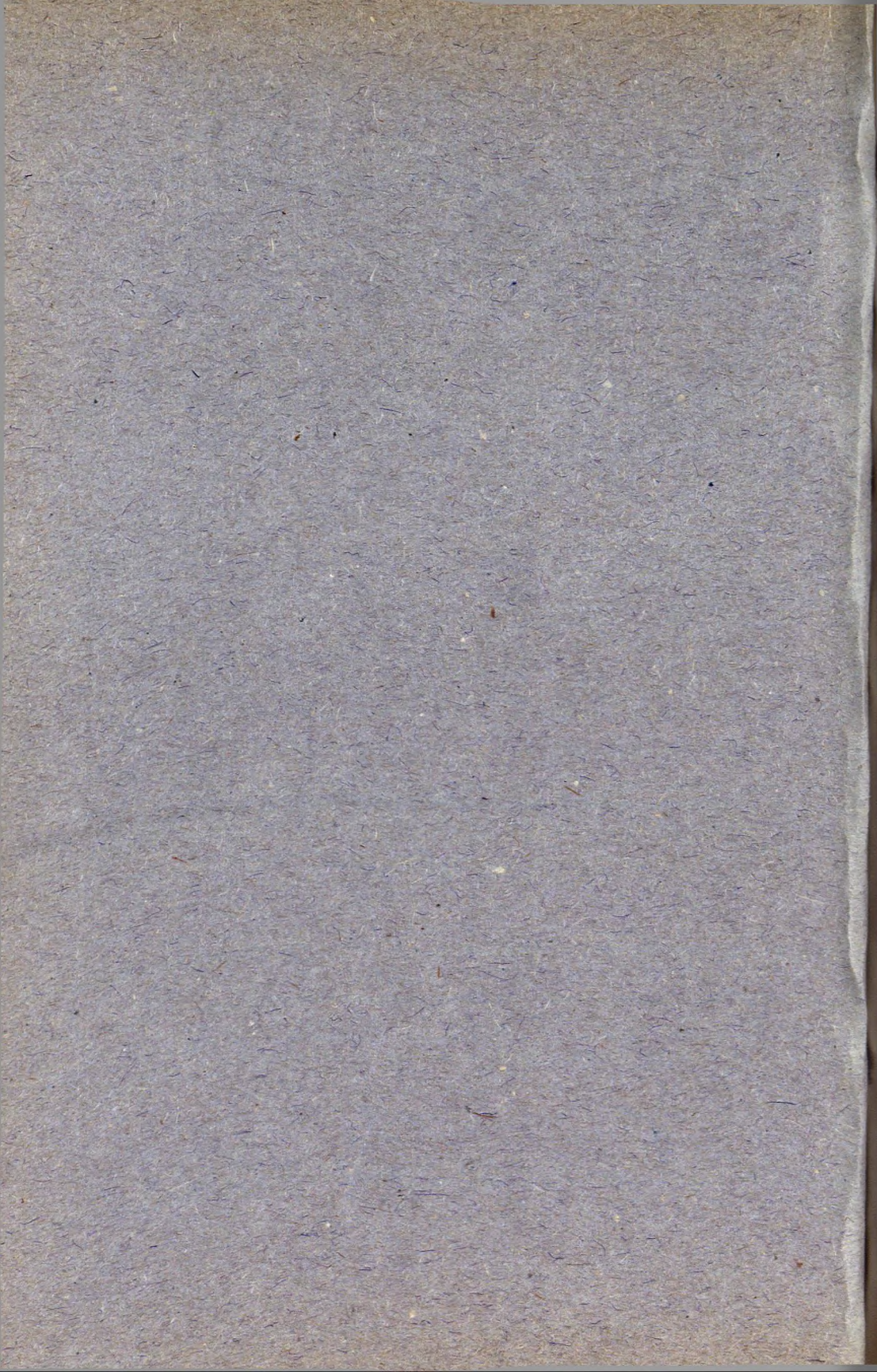
Др Љубиша Милошевић	Надлежност Федерације, република и покрајина у области законодавства о облигационим односима
Др Душан П. Радоман	Дејства претпоставке брачног очинства
Јован Гудуња	Приговори на квалитет робе код уговора о купопродаји с освртом на судску праксу (наставак из прошлог броја)

ПРАВНА ПРАКСА

Младен Косовац	Из суда

САОПШТЕЊА

- Из седнице Управног одбора

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е   К О М О Р Е   В О Ј В О Д И Н Е

Година XXII

Нови Сад, новембар, 1973.

Број 11

А Д В О К А Т У Р А   И   Д Р У Ш Т В О

Спасоје Мићуновић

председник Окружног привредног суда у Титограду

А Д В О К А Т У Р А   У   Н О В И М   Д Р У Ш Т В Е Н И М   О Д Н О С И М А

У условима савременог развоја нашег друштвеног, политичког, уставног, правног и привредног система адвокатура, као самостална друштвена служба, добија све већи значај. Она, као дио система, намеће потребу доношења трајних системских решења, тј. прилагођавање организације и рада адвоката који би одговарали захтјевима и потребама на садашњем степену нашег друштвеног развитака. То захтијева укључивање адвоката у самоуправну структуру овога друштва.

Питање адвокатуре, њеног карактера, улоге и положаја, као и њене даље перспективе у самоуправном друштву врло је недоречено и непотпуно обрађено у нашем уставном и правном систему, правној публицистици и пракси. Данас, више него икада раније осјећа се потреба јасног идејног и политичког става о значају, важности, положају и улози адвокатуре и њеног даљег развоја у склопу нашег општег друштвеног развитака.

Друштвено самоуправљање се код нас развија више од двије деценије. Зато је крајње вријеме да се да оцјена положаја, улоге, мјеста и развоја адвокатуре у том општем склопу, да се одреде даљи путеви развоја и трансформације ове, за наше друштво, важне функције и њене организације на самоуправној основи.

Доношењем Општег закона о адвокатури и другој правној помоћи, адвокатура је добила квалитетно нову улогу у нашем друштвено-политичком систему, постала је самостална самоуправна друштвена служба, која је укомпонована у читав наш демократски самоуправни механизам. Она је постала врло значајан фактор који ће са своје стране доприносити даљем разво-

ју демократских самоуправних друштвених односа. Тим прије када се самоуправљање уводи у све поре друштвеног живота и организовања, и, разумије се, ни сама адвокатура не може остати изван тога процеса. Ако се ови **КВАЛИТЕТНО НОВИ ЕЛЕМЕНТИ** не схвате у својој суштини, неће се схватити дијалектичко мијењање карактера адвокатуре, на адвокатуру ће се и даље гледати као од друштва изоловану, самосталну, сталешку организацију у којој преовлађује малограђанска етика, гдје се само зна за голи интерес, себичњаштво, незајажљивост и сл. Оваква гледања су, по својој суштини и карактеру близу **АНАРХИЗМУ**.

Одрази самоуправног конституисања друштва на адвокатуру могу да се остварују **ПОСТЕПЕНО**, што значи да она мијења свој друштвени карактер. Самим тим су одређене и могућности и домени увођења самоуправљања у саму организацију и функционисање ове друштвене службе. Разумљиво је да ће се у извјесној мјери превазићи и већ су сада знатно превазиђени класични облици организовања и функције адвокатуре. Адвокатура по својој организованости и раду треба да буде блиска животу, стварности, да гипко, еластично, ефикасно, квалитетно и одговорно служи потребама самоуправног друштва. Самим тим адвокатура је добила право на **САМООРГАНИЗОВАЊЕ**.

Основни правац развоја самоуправљања у адвокатури је управо у томе да се изналазе нова развојна решења, која ће одговарати с једне стране општим принципима самоуправљања у друштву, а с друге стране потребама, задацима и условима адвокатуре као такве. Дакле, из основа се мијења положај, улога, значај и однос адвокатуре и цјелини **ПРЕМА ПОЛИТИЧКОМ СИСТЕМУ**, мијења се положај и улога адвоката као радних људи, јер и они постају самоуправљачи и учесници у решавању имовинских спорова, заступају правне интересе организација удруженог рада и радних људи итд. До сада, ове промјене и поред бројне правне регулативе на нивоу Федерације, република, односно покрајина, нијесу тако видљиве и значајне као у другим областима друштвеног развоја. То је условљено дијелом објективним положајем адвокатуре у нашем уставном и правном систему, а дијелом самом природом и карактером адвокатуре.

Даљи путеви трансформације адвокатуре зависе од низа фактора, као: од тога колико ће се и како самоуправљање као општи принцип и правац организације и развоја друштвеног система даље развијати, како ће се вршити трансформација свих друштвених односа, колико ће се и како развијати самоуправљање као принцип, метод и пракса унутрашње организације и функционисање радних заједница у адвокатури, какав ће бити однос између адвокатуре и друштвено-политичких заједница, њихових извршно-политичких органа, колико ће друштво бити **СПРЕМНО И СПОСОБНО** да извршава своје законом преузете обавезе према адвокатури — стварањем повољних ус-

лова за нормалан рад адвоката — додјеле канцеларија, станова, одређивање реалније пореске политике, ангажовање адвоката као друштвено-политичких радника, делегата у друштвено-политичким, мјесним и интересним заједницама итд. Сви ови, као и многи други фактори међусобно се преплићу и условавају и они су основни предуслови за бржи развој самоуправних односа у адвокатури као самосталној самоуправној друштвеној служби.

Доношењем нових устава, адвокатура добија нове импулсе, врши се дубљи и свестрани преображај, који ће бити условљен другим битним промјенама у организацији и функционисању нашег друштвеног система. Већ сада је јасно да се из дана у дан губе класични облици и форме организовања адвокатуре, да се мијења њен положај и значај у оквиру промјена политичке власти и да се зависно од свега тога мијења и њено унутрашње устројство, организација и функционисање.

Очигледно, адвокатура је добила статус самосталне друштвене службе. Она је самим тим врло значајан фактор који ће доприносити даљем развоју самоуправних друштвених односа. Према томе неће бити без значаја и утицаја ангажовање адвоката и њихових самоуправних органа (комора, скупштине, конференције) у политичкој акцији друштвено-политичких организација. Истини за вољу оваква ангажовања у досадашњој пракси била су ријетка и без неког одређеног плана. Разлог слабе и недовољне активности адвоката у друштвеном и политичком животу последица је низа неријешених питања која су и те како од великог значаја за јасније одређивање мјеста и улоге адвокатуре у нашем самоуправном друштву. Друштвени положај и друштвена ангажованост адвоката баш због бројних проблема захтијевају да се покрену и друге друштвене снаге, да у својој политичкој акцији доприноси њиховом бржем превазилажењу. Савез комуниста, Социјалистички савез и друге друштвено-политичке организације несумњиво би морале имати далеко активнији однос нарочито при обрачуну са старим погледима и схватањима на ову, за наше друштво и те како важну друштвену службу при изграђивању и утврђивању ставова о појединим проблемима адвокатуре. Активност адвоката на разрешавању свих проблема у адвокатури треба да буде у првом плану.

Констатација да адвокатура према садашњем стању не одговара друштвеним потребама сасвим је на мјесту. Међутим, приликом давања оцјене о адвокатури не смијемо изгубити из вида објективне факторе који су утицали на даље јачање и осавременавање адвокатуре. Наиме, на адвокатурџ се од првог момента, а и данас, гледа изоловано, а не у склопу нашег друштвено-политичког система као цјелине. У прилог овој оцјени иде чињеница да адвокатура као друштвена служба није била **ПОСЕБНО И ШИРЕ** разматрана у друштвено-политичким организацијама и органима изузев у склопу правосудја, а то није омогућавало да се сагледају разне слабости и деформитети,

који су се манифестовали у адвокатури и у раду појединих адвоката, да се утврде ставови, донесу закључци и да се предложе акције за њихово превазилажење. Тако се друштвена улога адвокатури и сувише *лаички* оцјењивала и оцјењује.

Још су увијек у нашој стварности присутна схватања која свим силама настоје да адвокатуру изолују од савремених позитивних кретања у нашем друштву. Присталице оваквог схватања обично иступају са тезом да је адвокатура друштвена институција ВАН ВРЕМЕНА И ПРОСТОРА, која по свом карактеру не може бити отворена према друштву. Очигледно да заступницима ових и оваквих схватања не конвенира сарадња адвокатске организације са друштвено-политичким организацијама, а сасвим је природно да се без сарадње, коју треба перманентно јачати и развијати, не могу са успјехом штитити права и правни интереси нашег радног човјека — грађанина, па ни проблеми адвокатури. Присталице оваквог схватања ЗЛОУПОТРЕБЉАВАЈУ принцип самосталности И НЕЗАВИСНОСТИ адвокатури, који не значи затварање и одвајање адвокатури од свих друштвених збивања.

Извјесни сматрају да је адвокатура САМО дио правосудног система, па самим тим да је у најширем смислу ријечи дио *државног механизма*.

Полазећи од ове концепције они улогу адвоката своде на то да је адвокат само помоћник судије, тужиоца, органа гоњења, органа управе итд. Да је неким случајем победила ова концепција, адвокатура би прерасла у своју директну супротност, постепено би прерасла у неку посебну врсту државне службе и то би довело до њене ликвидације као самосталне друштвене службе. То би истовремено значило негацију принципа на којима се темељи адвокатура као ВАНДРЖАВНА друштвена служба која дјелује у нашем самоуправном социјалистичком друштву и у оквиру социјалистичке законитости. Природно је да се сарадња адвокатури са друштвено-политичким факторима и државним органима не само претпоставља већ је она нужна и неопходна, али само на начин и под условима да се не смије доводити у питање САМОСТАЛНОСТ и независност адвокатури при извршавању њених друштвених функција.

Надаље, у нашем друштву још увијек је снажно присутно схватање да је адвокатура „остатак прошлости”, „нужно зло”, јер да данашње друштво и на садашњем степену свог развоја не може тренутно да нађе боља решења, па да адвокатура не би требало, независно од свих промјена у нашем друштвено-политичком систему и третман адвокатури као такве, да ужива општедруштвену подршку. Оваква схватања и гледања негирају адвокатуру као такву и њене друштвене функције. Сувишно је наглашавати колико су ова и оваква схватања друштвено и политички штетна и назадна. Присталице ове концепције обично у првом плану истичу и указују на разноврзне експесе који се јављају у адвокатури, а при томе друштвени значај адвокатури занемарују. Сматрамо да су оваква схватања неприхват-

љива не само са становишта друштвене улоге адвокатури и адвоката, него су директно у супротности са демократским правима грађана и њиховој правној заштити коју им гарантује наш уставни правни систем.

Коначно, општа је појава да су адвокати врло мало или нимало ангажовани у раду друштвено-политичких организација и самоуправних тијела на територији гдје живе и раде. Ова појава је одраз не само њиховог пасивног односа према овој врсти активности, него је то и резултат одређеног односа друштвено-политичких фактора према адвокатима као личностима и као носиоцима одређене друштвене функције. Довољно је укавати на чињеницу да врло мало има адвоката одборника и посланика у самоуправним и извршним органима друштвено-политичких организација у општинама и републикама, а да и не говоримо о органима и организацијама на нивоу Федерације. Ово је својерстан проблем. Код разматрања питања пуне друштвено-политичке ангажованости адвоката, треба га разматрати на најширој основи и решавати у складу са захтјевима и условима сваке средине, имајући у виду друштвени значај дјеловања адвоката.

Против ових и оваквих схватања у првом реду треба да се боре храбри, принципијелни и доследни борци — адвокати, они који сазнају **ВЕЛИКУ ИСТИНУ ДА НИЈЕСУ ОНО ШТО ОНИ О СЕБИ МИСЛЕ, ВЕЋ ОНО ШТО ОБЈЕКТИВНО ЈЕСУ**. Несумњиво је да ових малограђанских појава и данас има и да ће их бити и убудуће и да ће се ова самостална друштвена служба тешко ослобађати таквих појава, јер је по својој природи и структури, бар за сада, таква да представља најподложнији терен за разне друштвене деформације. Ако разне малограђанске појаве не наиђу на чврст отпор у адвокатури од стране **ДОСЛЕДНИХ, ПОШТЕНИХ И ПРИНЦИПИЈЕЛНИХ АДВОКАТА**, догодиће се да адвокатура изгуби сва обележја социјалистичке адвокатури, престаће да буде једна модерна, савремена, самостална и самоуправна социјалистичка адвокатура. При превазилажењу властитих слабости адвокатура, иако самостална друштвена служба, треба да има пуну подршку и помоћ од стране правосудних органа, друштвено-политичких организација, па и државних органа.

Посебан проблем адвокатури је њено подмлађивање, јер до сада није било планског и организованог подмлађивања адвокатури, иако би то у садашњем тренутку био њен први основни задатак. Она се одувijek стихијски попуњавала и обнављала. Та стихијност је највише дошла до изражаја у послератном периоду, јер је у многоме зависила од честих осцилација због друштвеног третмана адвокатури.

Према подацима о старосној структури адвоката произишло би да је просјечна старост адвоката крајње забрињавајућа, конкретно у СР Црној Гори, гдје се просјечна старост креће око 54 године, у СР Словенији 44, СР Македонији 48, СР Босни и Херцеговини 49, док се на подручју уже Србије креће

просјек од 60 година. Ови подаци указују да је рад на организованом подмлађивању и обнављању адвокатури неодољан, а податак о бројном стању адвокатских приправника још више наглашава овај проблем.

На крају прошле године у Југославији је било укупно 457 адвокатских приправника или 1 приправник на 12 адвоката. Нешто је повољнија ситуација у СР Хрватској, гдје на сваких 15 адвоката има по 2 приправника, а најтежа је ситуација у СР Црној Гори и СР Македонији, гдје укупно има четири адвокатска приправника.

Вишеструки су узроци оваквог стања уопште и разлика по коморама. Основни узрок овој појави је неадекватно опорезивање прихода адвоката, а бројно стање адвокатских приправника је у непосредној зависности од пореске политике према адвокатима. Често високе и ничим оправдане стопе пореза на приходе адвоката смањују број адвокатских приправника, не само због смањења стварних могућности адвоката да приправнике примају на праксу већ и због директног утицаја на опредељење младих људи у избору занимања, јер млади људи неће да се опредељују за позив чија је будућност крајње несигурна и неизвјесна.

Основни предуслов за елиминисање оваквог става према адвокатури је организовани рад на њеном подмлађивању. Ради тога смо присталице схватања да би први корак у том правцу требало учинити да се установи фонд за адвокатске приправнике из кога би се финансирале адвокатске организације, односно удружене адвокатске канцеларије. На жалост ова идеја није подржана иако је од тада протекло више од двије године.

Подмлађивање и обнављање адвокатури треба да нађе далеко шире и потпуније мјесто у статутима комора и да ова предвиђања не буду само декларативне природе. Потребно је прећи на конкретну акцију.

Удружени рад у адвокатури као самосталној друштвеној служби треба перманентно јачати и развијати. На подручју СР Словеније, Босне и Херцеговине и Хрватске учињени су први покушаји удруживања адвокатских канцеларија као установа са самосталним финансирањем са задатком „да раде на развијању социјалистичке адвокатури”. Ова идеја односно иницијатива није потекла са правог мјеста — од адвоката, већ са стране од синдикалних вијећа и комора, па је природно било да ће ова акција доживјети свој фијаско и изродити се у „несоцијалистичку” адвокатуру, постепено прерасти у право акционарско друштво.

Преласком на нови уставни систем, одређивање статуса адвокатури као самосталној друштвеној служби, адвокати, као лица која самосталним радом обављају професионалну дјелатност, по свом друштвено-економском положају и по својим правима и обавезама према друштвеној заједници, изједначени су са радним људима у организацијама удруженог рада, па адвокатске радне заједнице, кроз које адвокати могу удружива-

ти свој рад, постају најадекватнија организациона форма за удруживање рада у адвокатури.

Далеко би нас одвело ако бисмо анализирали разне покушаје да се адвокатури наметну страна и неприхватљива решења, и то не само њој већ и друштву у цјелини. Битно је у читавој овој ствари запазити да је удруживање рада у адвокатури **НЕУЖНОСТ** коју животна пракса свакодневно намеће. Посебно треба нагласити да су адвокати и адвокатске организације у досадашњем свом раду и активностима на сузбијању разних погрешних и накарадних схватања у адвокатури били доста либерални и опортунни. Код удруживања рада адвоката може се говорити само са аспекта укупних друштвених односа у самоуправном социјализму. Од тога се мора поћи. Адвокати данас добро знају шта је то што не ваља у адвокатури, располажу необоривим доказима за своје ставове, свјесни су чињенице да је удруживање у радну заједницу не само могуће већ да је прихватљиво и исправно. Истина, ни у једној републици статутама или другим нормативним актом није дата права физиономија радних заједница адвоката. Постоје осјетне разлике у гледиштима по овим питањима по републикама односно покрајинама.

Сматрам да је крајњи час да по питању удруженог рада адвокати као радни људи сами крену у акцију да себи, а самим тим и друштвеној заједници, саопште шта је то што желе, што сматрају исправним, рационалним, реалним и прихватљивим и на који начин им друштвена заједница треба и може пружити пуну подршку и помоћ. Ова и оваква активност највише ће на пуну подршку и разумијевање од стране нашег самоуправног друштва. Појединачни напори у коморама су и те како пожељни и корисни, али, обзиром да се овдје ради о далеко крупнијим и важнијим питањима, која су од огромног значаја за развитак југословенске адвокатуре, потребно је ангажовање што већег броја адвоката и друштва у цјелини да се адвокатури да право мјесто у систему.

Комора је традиционална организација адвоката и она је задржана до данашњег дана. С правом се може примјетити да је овакав вид самоорганизовања адвоката у једној малој конфронтацији са самом собом и да комора, као самоуправна организација, не би у потпуности одговарала условима и потребама на садашњем степену нашег развоја. Посматрано са формално-правне стране овакво гледање би нас могло одвести на погрешан закључак. Суштински посматрано није проблем у постојању коморе, као такве, већ у томе како да се она организује и какав положај треба да заузима у професији, а исто тако проблем је и у одређивању стварних права и задатака које има члан те професионалне организације — адвокат.

Слична је ситуација и са осталим самоуправним органима — скупштином, управним одбором и сл.

Схватање личног рада адвоката над властитим средствима и начин стицања дохотка у овој служби је специфичан, али са-

мо утолико што се остварује на бази одређене тарифе и непосредног уговора са клијентом о хонорару. Ова чињеница да адвокат прима непосредно хонорар од свог клијента, у пракси представља разлог сумњичења, а многи то истичу као аргумент више да адвокатура баш због овог разлога не може имати социјалистички карактер. Полази се од поставке да је код оцјене дохотка потребно да буде ПРИМАРНО да ли је доходак остварен друштвено-корисним радом или није. Присталице смо схватања да се сваки легалан, а то ће рећи законити рад адвоката у оквиру његове самосталне дјелатности, има сматрати ДРУШТВЕНО-КОРИСНИМ, па и доходак остварен по томе основу представљао би социјалистичку категорију, а не ситно-сопственички приход.

У уводном дијелу Основна начела Нацрта устава СФРЈ, у тачки III, став 13, треба брисати ријечи: „у начелу”. По нашем мишљењу проблем није у томе што овај рад адвоката није јасно дефинисан и признат као друштвено-користан рад, већ што се ова уставна одредаба не реализује у решавању обавеза адвоката према друштву. Надаље у наведеним одредбама Нацрта устава, које су иначе начелног карактера, неправилно је посебно истакнути да радни људи који самостално врше дјелатност личним радом средствима у својини грађана, као и радни људи који личним радом самостално у виду занимања врше професионалну дјелатност, имају само „у начелу” исти друштвено-економски положај као и радници у организацијама удруженог рада.

У јединственом социјалистичком самоуправном друштвено-економском систему Југославије треба да буде исти, а не само „начелно”, друштвено-економски положај сваког радног човјека на основу његовог рада. То нарочито важи за адвокате који личним радом врше професионалну дјелатност, која је уз то и друштвена служба, и на тај начин учествују У УДРУЖЕНОМ РАДУ СВИХ РАДНИХ ЉУДИ У ЦЈЕЛИНИ ОДНОСА У ДРУШТВЕНОЈ РЕПРОДУКЦИЈИ. Све су то разлози да се ријеч „у начелу” у цитираним одредбама брише.

Друга је ствар када се ради о појединим правима и обавезама по основу рада ових радних људи. Због специфичности тог рада очигледно је да њихова права и обавезе, који произилазе из таквог рада, не могу бити потпуно ИДЕНТИЧНИ с правима и обавезама радника у организацијама удруженог рада.

Према томе, правилно је у члану 31. став 1. Нацрта устава наведено да адвокати и други радни људи који личним радом самостално врше професионалну дјелатност имају „у основи иста права и обавезе као и радници”.

То исто важи и за одредбу става 2. члана 31. којом се, сасвим природно, „у основи” изједначава положај адвокатских и других сличних радних заједница са положајем организација удруженог рада, а права и дужности адвоката удружених у њима са правима и дужностима радника у организацијама удруженог рада.

Измјенама и допунама које се предлажу у Нацрту устава потпуније и одређеније регулише се значај и улога адвокатуре у нашем самоуправном друштву и заштити слобода, права, дужности и одговорности грађана и организација.

Полазећи од свега до сада реченог, као и од чињенице да је радни човјек и грађанин највећа вриједност југословенског самоуправног социјалистичког друштва, као и њихов друштвено-економски положај, људске и грађанске слободе и права, да су радни људи и грађани једнаки пред законом, да имају право на једнаку заштиту у свим судским и другим поступцима, да друштвена заједница ствара услове за пружање правне помоћи путем адвокатуре као самосталне друштвене службе, да адвокати начелно имају исти друштвено-економски положај и у основи иста права и обавезе као и радни људи у радним организацијама, да је адвокатура саставни дио самоуправног друштва, основни вид у пружању правне помоћи ради заштите права и интереса радних људи и грађана и њихових организација и истовремено један од фактора учвршћивања социјалистичке законитости, пред адвокатима и адвокатским удруженим организацијама предстоје огромни задаци.

Мирко Борјановић, адвокат у Новом Саду

ТЕЗЕ О ДОХОТКУ И ПОРЕЗУ У АДВОКАТУРИ

I

Евидентна је потреба да се проблем дохотка и пореза у адвокатури свестраније проучи и да се на основу објективних анализа фиксирају ставови у којима ће се одразити прогресивне позиције и правци развоја адвокатуре у самоуправном социјалистичком друштвено-политичком систему. И у тражењу трајнијих солуција овога проблема мора се поћи од уставне концепције адвокатуре, као самосталне друштвене службе, мада се ова концепција веома споро конкретизира и остварује како у свакодневном понашању и раду адвоката и њихове организације, тако и у решавању основних виталних питања. Еснафска ограниченост и заблуде о сопственој прошлости, садашњости и будућности у редовима неких адвоката с једне стране и предрасуде о функцији адвокатуре у социјализму које егзистирају у широј јавности, па и у центрима одлучивања с друге стране, веома отежавају одређивање јасних и аргументованих погледа и на овај проблем.

У пореском третману дохотка у адвокатури изражава се однос између посебних интереса адвоката и интереса оне друштвено-политичке заједнице која тај однос разрешава путем својих прописа и политике.

II

Доходак и порез налазе се у корелативним односима. Порез је део дохотка, а плаћа се „из личног дохотка од самосталног вршења интелектуалних услуга“, како је то записано у Закону о порезима (Сл. лист САПВ бр. 23/71). Износ пореза примарно зависи од величине дохотка и секундарно од начина опорезивања и пореских стопа.

Објект опорезивања је лични доходак адвоката.

Ноторно је да одређена пореска политика може стимулативно и дестимулативно утицати на стицање дохотка, одн. на рад којим се тај доходак остварује. То зависи од степена пореског оптерећења.

III

Лични доходак у адвокатури стиче се друштвено-потребним и друштвено-корисним радом адвоката. Према томе, ДОХОДАК ЈЕ РЕЗУЛТАТ РАДА. Овакав карактер дохотка не мења се било да адвокат ради са средствима у личној или пак у друштвеној својини. Такође ни форма рада није фактор који може променити суштину дохотка у адвокатури. У остваривању дохотка ничим се не могу заменити интелектуалне способности и знање; агилност и савесност; пословна умешност и снажљивост адвоката, јер то је примарно, док је улога средстава секундарна. Истина је да је у адвокатури било и сада има поступака и „рада“ који је и непотребан и некористан, па чак и штетан са становишта друштвене заједнице и странке. Такав рад адвокат развија ако се поистовети и делује као ALTER EGO странке, која није у праву и на тај начин постаје помагач у реализацији незаконитог и асоцијалног интереса. Сличан ефекат постиже се и у случају када адвокат, руковођен само својим материјалним интересом, предузима радње и сл., које су непотребне, али омогућавају постизање већег хонорара. Професионална ЕТИКА је средство за спречавање, пре свега, делатности која није у оквиру правне помоћи, одн. „рада“ који је излишан или штетан, и у колизији са признатим посебним и општим интересима. Обим наведеног „рада“ у адвокатури тешко је прецизно утврдити, али је извесно да никад није био изразит и карактеристика значајнијег броја адвоката.

Деформације дохотка у адвокатури резултирају из напред описаног понашања и деловања. Поред тога, најнегативније деформације су позната „узимања хонорара“ мимо свих мерила прописаних у адв. тарифи, злоупотребом тешког положаја клијента итд. У суштини ради се о индиректној експлоатацији тужбеног рада и присвајању дохотка на бази адвокатског статуса. Такав начин стицања дохотка налази се у сферама дисциплинске и кривичне одговорности. Јасно је да адвокатска организација мора, ради заштите свога друштвеног угледа и дугорочних интереса адвокатуре, енергичним мерама спречити овакве деформације.

Међутим, ефективни рад у адвокатури траје од 12 до 14 часова дневно. Радило се и сада се ради двократно и прековремено. Искуство говори да је немогуће свести радну недељу на 42 часа. Послеподневни рад у канцеларији по правилу је прековремен и неопходан. Извесно је да се бар половина личног дохотка стиче прековременим радом. Ова чињеница мора се имати у виду када се одређује пореска политика и захвата до-

ходак адвоката. Може се констатовати да позитивни порески прописи у већини општина у САПВ игноришу наведену чињеницу и оштрим прогресивним стопама опорезују тај део дохотка.

Обзиром да у савременој адвокатури већина адвоката ради у инокосним канцеларијама, потребно је оценити значај и удео најамног рада у стварању дохотка. Анализе показују да се најамни рад користи у индивидуалним канцеларијама у веома малом обиму. У најамном односу налази се помоћна радна снага за административне и дактилографске послове. Адвокати избегавају коришћење и помоћне радне снаге. Већином раде потпуно сами или уз помоћ чланова своје породице. У тзв. удруженим канцеларијама у извесној мери настао је пораст најамног рада будући да су се повећале потребе за помоћном радном снагом и могућности плаћања. Адвокати углавном коректно плаћају малобројну помоћну радну снагу, па се о фактичкој експлоатацији тешко може говорити.

Доходак удруженог рада у адвокатури тек се појављује. Наиме, удружени рад врши се у радној заједници адвоката, која се организује на самоуправним принципима и у којој је елиминисан најамни рад. То је основни квалитет радне заједнице који је чини доследно социјалистичком формом рада.

И доходак стечен у радној заједници, као и доходак зарађен у инокосној канцеларији, **ОСТВАРЕНИ СУ ИСТОВРСНИМ ВИСОКОКВАЛИФИКОВАНИМ ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ РАДОМ.** Форме пореза и доприноса примењене на оба у суштини истоветна дохотка, можда морају бити различите, али **СТЕПЕН ПОРЕСКОГ ОПТЕРЕЂЕЊА МОРА БИТИ МАТЕМАТИЧКИ ЈЕДНАК.** У противном, били бисмо сучени са неравноправним пореским третманом у адвокатури, што је неодрживо и политички штетно.

IV

У карактеру дохотка и начину стицања рефлектује се савремени друштвени положај и место адвокатуре, као специфичне друштвене службе и адвоката који је носилац и реализатор те службе. У ствари, адвокат је на делу постао самостални интелектуални радник који се својим умним радом, у интересу радних људи и њихових организација, на својеврстан начин укључује у процес друштвеног рада. Доходак остварен таквим радом треба да има исти порески третман као и доходак стечен у организацијама удруженог рада. Супротан став налази се на линији конзервативног задржавања адвоката и читаве адвокатуре у положају „слободне професије” и „гласноговорника” неких сумњивих приватних интереса. Политички гледано, то би неминовно оријентисало адвокате међу антисоцијалистичке снаге, уместо логичног и историјски неизбежног преласка на позиције радничке класе и читавог радног народа.

Научно фундирана пореска политика и позитивни порески прописи морају полазити од суштине и карактера дохотка који је предмет опорезивања. Несумњиво је да се у адвокатури стиче **ДОХОДАК ОД РАДА**.

Уставни амандман XXIV зајемчује слободу самосталног личног рада и гарантује да: „Радни људи који обављају такве делатности имају у начелу исти друштвено-економски положај и у основи иста права и обавезе као и радни људи у организацијама удруженог рада“. У Закону о порезима грађана САПВ и у одлукама о порезима грађана већине општина у САПВ ова одредба није доследно конкретизована и остварена. У основним пореским институтима чак су дате супротне солуције.

1. У чл. 41. Закона о порезима грађана (Сл. лист САПВ бр. 23/71) дословно је прописано: „Основица пореза из радног односа је свако поједино примање које се сматра личним дохотком из радног односа“. Дакле, утврђује се стварна пореска основица. У чл. 101. цит. Закона за адвокате и њима сличне пореске обвезнике одређује се: „Основица пореза из личног дохотка од самосталног вршења интелектуалних услуга не може износити мање од једногодишњег просечног личног дохотка радника одговарајуће стручне спреме у радном односу код државног органа, односно радне организације на територији општине у којој се налази пословно седиште обвезника или суседне општине, оствареног у редовном радном времену“. Ова претпостављена минимална пореска основица у директној супротности је са чл. 62. Устава СФРЈ који гласи: „Сваки грађанин дужан је, **ПОД ЈЕДНАКИМ УСЛОВИМА ОДРЕБЕНИМ ЗАКОНОМ**, доприносити задовољавању материјалних потреба друштвене заједнице“. Адвокат на основу цит. прописа може бити обавезан да плати порез и на доходак који није остварио, а остали грађани по чл. 41. не могу бити доведени у такав положај.

2. Неравноправан порески третман адвоката и њиховог дохотка посебно је формулисан у прописима који одређују пореске стопе. Чл. 42. Закона о порезима грађана заштићени су порески обвезници у радном односу и прописано је: „Стопе пореза из радног односа **ПРОПОРЦИОНАЛНЕ СУ**“, а у чл. 102. истог закона стоји: „Стопе пореза из личног дохотка од самосталног вршења интелектуалних услуга које се плаћају према годишњој основици (чл. 100. и 101) могу бити различите према појединим изворима прихода“!? Општине су овлашћене да својим одлукама пропишу стопе без икаквих ограничења и усмеравања. Фактички су прописане све врсте пореских стопа које су познате у теорији и пракси пореске регулативе. У свега неколико општина одређене су снашљиве и реалне пропорционалне или прогресивне стопе. У свима осталим општинама дате су и примењују се оштре прогресивне стопе у којима је рељефно изражен негативан став према адвокатури и самим адвокатима. У неким општинама неубичајено високим прогресивним сто-

пама радом стеченог порез се фактички претвара у прикривену конфискацију великог дела дохотка! О реперкусијама такве пореске политике на друштвени и материјални положај адвоката не треба говорити, јер су очигледне. Уместо да „једино рад и резултати рада одређују материјални и друштвени положај човека“, тиме и адвоката (чл. 7. Устава СФРЈ) пореским инструментима укида се овај принцип у свима оним случајевима када се захвата доходак више него што је то друштвено оправдано.

Пореским оптерећењем дохотка од рада не сме се руинирати уставно начело: „Свако према способностима — свакоме према његовом раду“. Нема сумње да се ово начело конзеквентно мора поштовати у пореској политици и важећим прописима у којима се та политика формулише. Применом оштрих прогресивних стопа на доходак у адвокатури погођени су и оштећени сви они адвокати који даноноћним радом, уз ангажовање свих својих физичких и духовних снага стичу релативно већи доходак. По одбитку пореза њима не остаје ни приближно адекватна награда.

Настала је ситуација да материјални положај адвоката у задњој инстанци одређује надлежна скупштина општине, а понекад и порески орган ако има могућности да својим тумачењима нејасних прописа „спроводи“ неку „своју“ политику у пореској области.

Створен је нејединствен и хетероген порески систем за који нема прихватаљивог економског и политичког оправдања. У таквом систему и као грађани, и као адвокати нисмо једнаки пред законом. Тачна је констатација да нејединствен порески систем представља негативан фактор на јединственом југословенском тржишту, одн. доприноси разбијању тога тржишта.

VI

Време је да се призна самоуправни право адвокатима и њиховим организацијама да активно и стварно учествују у креирању пореске политике и доношењу пореских прописа. Нарочито је неопходно да у предстојећој реформи пореског система адвокати дају свој конструктиван допринос.

У садашњем моменту могуће је и пре реформе, путем међуопштинског споразума у Покрајини, отклонити бројне слабости пореског система. Прва и највећа слабост су различите и по правилу оштре прогресивне стопе. Адвокати имају јединствену покрајинску тарифу о наградама и трошковима. Раде у идентичним или веома сличним условима, па је оправдано да и стопе буду истоветне. Из већ изнетих разлога и на основу познатих уставних одредби, величина пореског терета морала би бити једнака као и код пореских обвезника у радном односу. То се може постићи применом идентичних пореских стопа или пак ако се морају користити различити облици пореза и доприноса, тада стопа пореза на лични доходак у адвокатури

треба да буде збир стопа примењених у различитим облицима пореза и доприноса на доходак удруженог рада. Разумљиво је да би међуопштински споразум о пореској политици требало да укине противуставни и бирократски институт претпостављене минималне основице. У споразуму би се могле предвидети пореске олакшице за које постоје убедљиви социјални и хумани разлози.

Адекватна пореска политика допринеће даљем прогресивном развоју адвокатуре на самоуправним основама. Адвокати и њихове организације дужни су да савесно и коректно испуњавају своје обавезе које проистичу из такве пореске политике.

Др Љубиша Милошевић

НАДЛЕЖНОСТ ФЕДЕРАЦИЈЕ, РЕПУБЛИКА И ПОКРАЈИНА У ОБЛАСТИ ЗАКОНОДАВСТВА О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА

Прилог дискусији о нацртима устава СФРЈ, СР Србије и Уставног закона
САП Војводине

Последњи уставни амандмани на Устав СФРЈ од 1971. унели су битне новине у разграничењу законодавне надлежности Федерације, република и покрајина. Према Уставном амандману ХХ т. 1. на Устав СФРЈ од 30. VI 1971. „радни људи, народи и народности остварују своја суверена права у социјалистичким републикама и покрајинама у складу са њиховим уставним правима, а у СФРЈ, кад је то у заједничком интересу Уставом СФРЈ утврђено”. Дакле, основну законодавну надлежност имају републике и покрајине; Федерација својим законима регулише само оне односе који су утврђени савезним Уставом да представљају заједнички интерес.

У Амандману ХХХ тачка 2, подтачка 3, на Устав СФРЈ формулисано је правило да „Федерација... уређује уговорне и друге облигационе односе у области промета робе и услуга...”

Амандман IX тачка 1. на Устав СР Србије од 1972. садржи правило да се „републичким законом уређују јединствено за целу територију Републике... облигациони односи”.

Одредба Уставног амандмана ХХХ тачка 2, подтачка 3 тако је формулисана да ствара дилеме шта би чинило садржину савезног закона о облигационим односима. По употребљеним речима, то би био привредни законик, који би регулисао облигационе односе у области промета робе и услуга, привредне уговоре и привредне вануговорне облигационе односе. Остало би по овој формулацији спорно којим би се законом регулисали облигациони односи ван привредне сфере — између физичких лица, грађанских правних лица и ових лица са друштвеним правним лицима. Међутим, како из осталих одредаба Устава СФРЈ и његових амандмана произилази да „неприкосновену основу положа-

ја и улоге човека чини једнакост, права, дужности и одговорности људи" (II део основних начела), и да у „СФРЈ народи и народности и радни људи и грађани остварују и обезбеђују... систем социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа" (амандман XXIX тачка 1), извукао би се закључак да би овај законик требало да обухвати како правила облигационог тако и правила привредног права, јер постоји заједнички интерес да се обезбеди једнак друштвено-економски положај како радним људима и организацијама удруженог рада у области промета робе и услуга тако и радним људима, организацијама удруженог рада, грађанским правним лицима и осталим грађанима у осталим ванпривредним имовинским односима.

Стога је било нужно унети прецизнију формулацију у нови текст Устава Федерације.

Члан 253. тачка 3. Нацрта устава СФРЈ садржи следећу формулацију:

„Федерација преко савезних органа и организација уређује основе облигационих односа и уговорне и друге облигационе односе у области промета робе и услуга."

А у члану 281. тачка 3. Нацрта устава СР Србије налазимо овакве одредбе:

„Република, у складу са њеним правима и дужностима утврђеним Уставом, преко републичких органа и организација уређује облигационе и уговорне односе, уређује односе у области промета робе и услуга..."

Мада је формулација у Нацрту устава СФРЈ прецизнија од оне у Уставном амандману XXX тачка 2, подтачка 3, јер је јасно да ће се у савезном закону о облигацијама наћи и правила такозваног општег дела о облигационим односима, изгледа нам да би следећа формулација била прецизнија:

„Федерација преко савезних органа и организација уређује основе облигационих односа и уговорне и друге облигационе односе којима се обезбеђује једнак друштвено-економски положај радног човека и јединство тржишта."

Изгледа нам да у том случају не би било дилеме да би се у савезном закону о облигационим односима нашла правила општег дела о облигацијама, а у посебном поред правила о привредним уговорима и правила о неким облигационим уговорима којима се обезбеђује једнак и равноправан друштвено-економски положај радног човека и у непривредним областима.

Стога нам изгледа да би и у Нацрту устава СР Србије било довољно рећи да Република уређује облигационе односе, а испустити „уговорне односе" и „односе у области промета робе и услуга", јер облигациони односи у себи обухватају како уговорне односе уопште, тако и односе у области промета робе и услуга.

У том случају не би било потребно уносити у Устав СР Србије и Уставни закон САП Војводине да се јединствено за целу територију Републике уређују републичким законом обли-

гациони односи, јер је то учињено у Савезном уставу за облигационе односе, код којих постоји заједнички интерес да се јединствено регулишу за целу земљу. Републике и покрајине би својим законима регулисале оне облигационе односе који имају посебан значај за ту републику односно покрајину и за које не постоји заједнички интерес да се јединствено регулишу савезним законом о облигационим односима.

Др Душан П. Радоман, адвокат у Сомбору

ДЕЈСТВА ПРЕТПОСТАВКЕ БРАЧНОГ ОЧИНСТВА

У једној оставинској расправи тужитељица, синовица оставиоца, појавила се као искључиви наследник оставиоца. Оставински суд је њој решењем досудио наследство. Сазнавши за ово решење о наслеђивању, тужена се појавила као кћерка оставиоца на темељу претпоставке очинства из чл. 22. ст. 1. ОЗОРД-а и извода из матичне књиге рођених, улажући жалбу и тражећи да се нападнуто решење као неосновано и незаконито преиначи и њој, брачном детету оставиоца, досуди наследство иза њега. Виши суд је укинуо нападнуто решење и вратио га првостепеном суду на поновно решавање и доношење нове одлуке.

На поновној оставинској расправи тужитељица је туженој порекла право наслеђивања оставиоца, јер да је она формално уписана у матичну књигу рођених као дете оставиоца, а да то у ствари није, већ да је зачета по другом мушкарцу, односно да она није дете оставиоца, па како није његов крвни сродник, нема право ни да га наследи. Тужена је, у својој одбрани, навела да је она брачно дете оставиоца, јер је рођена за време трајања брака њене мајке са оставиоцем, да је уписана у матичну књигу рођених као брачно дете оставиоца, да је оставилац за живота знао за њено рођење и за њен упис у матичну књигу рођених као његово дете, да ју је у разговору са другим лицима признавао за своје дете, те да никада — од сазнања за њено рођење па до своје смрти — није порицао своје очинство према њој. Према томе, у њену корист постоји претпоставка брачног очинства која је постала необорљива, те се ни на који начин и ни од којег другог лица више не може оспоравати.

Мада је тужена поднела доказ — извод из матичне књиге рођених — да је брачно дете оставиоца, оставински суд је до-нео решење којим је тужитељицу упутио да очинство оставиоца према туженој оспорава у посебној парници. Незадовољна овим упућењем, тужитељица је поднела жалбу, у којој је, између осталог, истакла да она не оспорава очинство оставиоца према

туженој у статусном погледу, већ њу првенствено интересује питање наслеђивања оставиоца, сматрајући да га тужена не може наследити, јер у ствари није његово дете. Ако би поступила по решењу о упућењу на посебну парницу, њој би унапред била јасна негативна судбина њене тужбе с обзиром да она не спада у круг лица која су по закону овлашћена на подношење тужбе ради оспоравања очинства.

Жалбени суд је уважио жалбу тужитељице, а у образложењу је, осврћући се на наводе жалбе, изнео да је ради доношења правилне одлуке у погледу тужене потребно претходно одговорити на питање да ли је оставилац био њен отац или није. „Међутим, очинство оставиоца није предмет конкретне парнице, него је само претходно питање у овој парници. Да је предмет конкретне парнице оспоравање очинства оставиоца, првостепени суд не би био стварно надлежан да одлучује о том питању. Међутим, у смислу чл. 11. ст. 1. Закона о парничном поступку парнични суд може сам решавати претходно грађанскоправно питање без обзира на то што то питање, да је предмет спора, не би спадало у његову стварну надлежност. Истина је да је цитираним законским прописом у вези са чл. 202. ст. 1. т. 1. ЗПП-а парничном суду остављено на избор да ли ће о претходном питању сам решити, мада за то није ни апсолутно ни стварно, а можда ни месно надлежан, или ће прекинути парнични поступак док надлежни орган не донесе правоћну одлуку о спорном претходном питању. Да ли ће се суд послужити једном или другом од ових алтернатива, углавном треба да зависи од разлога процесне економије. Ипак суду у сваком случају не остаје на избор ове алтернативе, него има случајева када парнични суд, с обзиром на околности конкретног случаја, мора сам да реши претходно питање, наравно с тим да одлука о претходном питању има правно дејство само у парници у којој је то питање решено” (мисли: постављено). Жалбени суд се овде позива на ст. 2. чл. 11. ЗПП-а, па наставља: „По мишљењу жалбеног суда, са таквим смо случајем суочени у конкретној парници на коју је тужитељица упућена од стране оставинског суда. Наиме, Основним законом о односима родитеља и деце тачно је одређен круг лица која могу оспоравати очинство неког лица (чл. 28—31). Несумњиво је да тужитељица не спада у тај круг, из чега, пак, следи да она није активно легитимисана за покретање парнице на коју је упућена од стране првостепеног суда, па је јасно каква би била судбина тужбе коју би тужитељица поднела против тужене ради оспоравања очинства тужене, тј. јасно је да би таква тужба морала бити одбијена. Из тога, пак, произлази да тужитељица свој навод да оставилац није отац тужене може доказивати у овој наследноправној парници, а да је првостепени суд у конкретном случају о том питању као претходном дужан одлучити, јер од тог питања зависи постојање односно непостојање права на наслеђивање тужене, а што је предмет конкретне парнице”.

Поступајући по упутствима жалбеног суда, првостепени суд је у поновном поступку донео пресуду којом је утврдио да оставилац није отац тужене, те да она, пошто није његов крвни сродник, нема право наслеђивања иза њега.

На жалбу тужене против ове одлуке, виши суд је донео пресуду којом је у погледу утврђења да оставилац није законити отац тужене укинуо првостепену пресуду, с образложењем: „Што се тиче тужене, првостепени суд је прекорачио своју надлежност, јер утврђивање и оспоравање очинства спада у надлежност окружног суда, што се јасно види из одредбе чл. 28. Основног закона о односима родитеља и деце и по сталној судској пракси да се оспоравање очинства детета у браку има решавати посебном парницом.” Позивајући се, даље, на своје решење које је наведено у предњим редовима овог чланка, жалбени суд подсећа на образложење „да у конкретном случају није предмет парнице очинство оставиоца него само претходно питање у овој парници, јер оспоравање очинства оставиоца првостепени суд не би био стварно надлежан да одлучи. Образложио је да у конкретном случају првостепени суд мора сам да реши претходно питање, наравно с тим да одлука о претходном питању има правно дејство само у парници у којој је то питање решено. — Мимо овог упутства првостепени суд је у диспозитиву нападнуте пресуде утврдио да оставилац није законити отац тужене, за шта није био надлежан, такво утврђење могло је бити само наведено у разлозима пресуде као претходно питање. Првостепени суд је испустио из вида изјаву тужитељице дату на записнику да се у конкретном случају на ради о оспоравању очинства као статусном праву него о наследној парници у којој треба утврдити непостојање права наслеђивања. Но, и поред ове модификације тужбеног захтева, суд је донео пресуду по предлогу из првобитне тужбе”. Потом је жалбени суд дао упутство првостепену суду да позове „тужитељицу да свој захтев тужбеног предлога модифицира и специфицира према изјави датој у записник” на који је већ раније указао.

У новој пресуди првостепени суд је, тачно поступајући по упутствима жалбеног суда, утврђење да тужена нема право наслеђивања оставиоца ставио у диспозитив одлуке, док је утврђење да оставилац није њен „законити” отац изложио у разлозима те одлуке. Иначе, образложење нове пресуде готово се у свему поклапа с образложењем прве пресуде.

Против нове пресуде тужена је уложила жалбу, истичући: 1) да по чл. 11. ст. 1. ЗПП првостепени суд није овлашћен да питање очинства оставиоца према туженој решава као претходно питање, јер је то питање давно решено у другом поступку с обзиром на законску претпоставку брачног очинства и упис тужене у матичну књигу рођених као брачног детета оставиоца; 2) да лице које није овлашћено по закону да покреће и води посебну, самосталну парницу о неком питању — још је мање овлашћено да то питање поставља и алегира у виду претходног

питања у инциденталној парници; 3) да је претпоставка очинства оставиоца у погледу тужене већ давно постала необорљива и да је више нико не може побијати, па ни тужитељица, ни у самосталној парници ни у инциденталној парници; и 4) да се статусна питања, у која спада и оспоравање очинства, не могу решавати као претходна питања из чл. 11. ЗПП-а, већ се, уколико нису раније решена од надлежног суда или неког другог надлежног органа, решавају у самосталној парници или другом самосталном поступку.

*
**

Изажући горњи случај уз дословно навођење карактеристичних ставова жалбеног суда, хтели смо да укажемо на то како се неки судови односе према претпоставци брачног очинства, која у нашем праву представља угаони камен породичног статуса, и како се искоришћава недовољно јасна формулација чл. 11. Закона о парничном поступку да поменути претпоставку обарају лица која по закону нису овлашћена за то обарање, да би дошла до права наслеђивања које им не припада. Оспоравање брачног очинства у ствари значи обарање претпоставке брачног очинства. У подтексту наведених ставова жалбеног суда стоји схватање да се правна дејства претпоставке брачног очинства — статусно, алиментационо и наследно — могу посебно побијати. Тако, у изложеном случају, по том схватању, тужитељица је могла да, у виду претходног питања у наследној парници, побија очинство оставиоца према туженој у погледу права наслеђивања, а да статус тужене остане нетакнут. Указивање жалбеног суда да је предмет парнице право наслеђивања тужене и да, с позивом на ст. 2. чл. 11. ЗПП-а, одлука суда о питању очинства тужене има правно дејство само за ту парницу о наслеђивању, потврђује означено схватање о такозваној дељивости побијања претпоставке очинства брачног детета. Да ли се може тако третирати претпоставка брачног очинства да, у односу на изложени случај, тужена буде и остане у погледу статуса брачно дете оставиоца, а да не буде његово дете, односно да оставилац не буде њен отац само у случају када она тражи да наследи његову оставину?!

*
**

Сва савремена права садрже, као законску, претпоставку брачног очинства. По њој се сматра опем детета рођеног у браку у законом одређеном размаку времена — муж детиње мајке. Из римског права потиче изрека: *Pater is est quem nuptiae demonstrant* (отац је онај кога брак показује).

Бивши Српски грађански законик у параграфима 113. и 114. садржи претпоставку брачног очинства. Параграф 113. тога Законика гласи: „Брачна су деца сва она која се у законом браку роде. За такову сматра закон сву ону децу која се после

180 дана од дана венчања или за 300 дана после смрти мужевље-
ве или коначног развода брачне везе од законе сугруге роде",
а параграф 114. тога Законика наставља: „Кад је дете овако у
законом браку рођено, отац не може о законитости његова ро-
ђења посумњати, нити се детета одрећи, осим једнога случаја
— ако јасно докаже да за време законом одређенога рока од
180 и 300 дана није му могуће било телесно сношење са сугру-
гом својом имати. Ни сама сугруга признањем својим не може
таково дете лишити законских права према родитељу своме.
Ни само доказано блудочинство сугруге ништа против брачно-
сти детета не помаже". Као што се види, против тезиса претпо-
ставке брачног очинства муж може да истиче само једну чи-
њеницу, а то је — *немогућност свога полног сношаја са дети-
њом мајком за време у закону одређених рокова од 180 односно
300 дана*. Никакав се други доказ од њега не тражи, ни да до-
казује да је други мушкарац имао полни сношај са његовом
сугругом, ни да доказује да није способан да оплоди своју
сугругу.

Бивши Хрватски грађански законик (ОГЗ или аустријски
АГЗ) садржи претпоставку брачног очинства у своме параграфу
138, где се каже: „Претпоставља се да су брачна деца она коју
је сугруга родила у седмоме мјесецу по закључењу брака или
у деветом мјесецу било по смрти мужа или по потпуном раз-
рјешењу брачне везе". Правило: *Pater is est quem nuptiae de-
monstrant*, очигледно, лежи у основи ове претпоставке. Поме-
нути Законик одређује ко може и под којим условима обарати
ову законску претпоставку. Тако, на пример, у параграфу 158.
наводи: „Брачност детета, рођеног у законском року, може
муж оспорити најдаље за три мјесеца по добивеном извјештају,
доказавши, насупрот старатељу, постављеном да брани брачност
рођења, немогућност да је дете од њега зачето. Ни браколом-
ство матере, нити њено тврђење да је њено дијете небрачно
нису сами довољни да лише дијете права брачног рођења. Ако
је муж прије истека рока за оспоравање душевно оболио, онда
његов законски заступник може вршити право оспоравања у
року од три мјесеца по добивеном гласу или, ако је о рођењу
дјетета већ раније знао, у року од три мјесеца по своме по-
стављењу за заступника”.

Предратна Предоснова југословенског грађанског закони-
ка заснива претпоставку брачног очинства на широј бази. Пре-
ма њеном параграфу 175. за брачно сматра се дете које је ро-
ђено у браку од дана његовог склапања па све до 300 дана по
престанку брака било смрћу мужа, било разводом, било раста-
вом од стола и постеље. Оцем детета које је у браку рођено у
горњем размаку времена — сматраће се муж мајке тога детета.
И у Предоснови је ова претпоставка ограничено оборљива и у
погледу рока за обарање и у погледу *temae probandi*, предмета
доказивања. Муж може побити своје очинство према детету
које је родила његова сугруга најдаље за 6 месеци по сазнању

за рођење тога детета, доказујући немогућност да је то дете од њега зачето.

Док бивши Српски грађански законик захтева да муж, ако хоће да се ослободи дејства претпоставке брачног очинства, има да докаже немогућност полног сношаја са својом супругом у законом одређеном размаку времена, дотле предатна Предоснова југословенског грађанског законика тражи да муж докаже да је немогуће да је дете од њега зачето. Дакле, на једној страни — немогућност сношаја, на другој страни — немогућност оплођења од стране мужа.

Немачки грађански законик, у параграфу 1321. истиче да је дете које се родило после склапања брака законито (брачно) ако га је супруга зачала пре или за време брака и ако је муж са њом полно општио за време концепције. Претпоставља се да је муж полно општио са својом супругом у време затрудњења. Уколико ово затрудњење пада у време пре брака, та претпоставка вреди ако је муж умро а да није побијао брачност детета. Време зачећа је, према параграфу 1592, од 181 дан па до 302 дана пре дана рођења детета, укључивши како 181. тако и 302. дан. Ако је сигурно утврђено да је дете зачето и пре овога рока, онда законитост рођења важи и за тај период. Дечју законитост, тј. претпоставку брачног очинства, има право да побија муж или, у случају његове смрти, његови наследници, и то само ако муж то право побијања није био изгубио. Рок за побијање је година дана од сазнања за рођење детета.

Бивши Српски грађански законик није одредио рок у коме се има побијати претпоставка брачног очинства и није одредио дан од кога би се имао рачунати рок за побијање. Међутим, по последњој одредби његовог параграфа 128. узима се да тај рок износи три месеца. Питање се поставља откада има да се тај рок рачуна: да ли од дана детињег рођења, да ли од дана када је муж сазнао за то рођење, да ли од дана када је суд сазнао за рођење тога детета.

Претпоставка брачног очинства постављена је највише ради заштите права и интереса детета. Зато, имајући у виду ово начело заштите, све сумњиве случајеве треба тумачити у оном смислу који највише одговара интересима детета. Није за дете свеједно хоће ли време у коме се може обарати његова законитост рођења трајати дуже или краће, а тако исто није за дете свеједно откад ће се рачунати то време. Судска пракса у бившој Југославији, на подручју примене СГЗ-а, колебала се у овом питању, па има одлука по којима се овај рок рачуна од дана рођења детета, има их које га рачунају од дана мужевљевог сазнања за то рођење, а има и таквих у којима се тај рок рачуна од дана када је суд сазнао за то рођење.

Пошто се ради о његовим виталним правима и интересима, поред рока обарања и времена од кога ће се тај рок рачунати, дете је нарочито заинтересовано за лица која имају право да обарају претпоставку његовог брачног очинства. По бившем СГЗ, што се тиче обарања ове претпоставке, њу је могао обара-

ти не само муж детиње мајке него и његови наследници. Детиња мајка није имала право да обара ту претпоставку. Између обарања те претпоставке које је вршио муж и обарања које су вршили његови наследници постојала је разлика. Док је муж имао право да ову претпоставку обара и у фундаменту и у тезису, дотле су наследници имали право да је обарају само у фундаменту. Муж је, тако, имао право да доказује не само да је дете рођено ван времена прописаног законом за брачност детета, него и да у време зачећа није могао имати полни сношај са детињом мајком. Мужевљеви наследници су имали право да доказују да је дете рођено ван времена одређеног по закону за његову брачност, али је било спорно да ли су имали право да доказују да муж детиње мајке није с њом у време зачећа детета могао имати полни сношај. Има пресуда предратних виших судова у Југославији у којима се заступа гледиште да наследници мужа могу обарати ову претпоставку и у фундаменту и у тезису. Против овог гледишта наводили су се следећи разлози. На првом месту, ако би се тим наследницима дозволило да обарају тезис ове претпоставке, тј. питање да ли је муж полно општио са својом супругом у време концепције, односно да ли је то дете зачето од њега, — искрсавале би ситуације које би се косиле не само са могућношћу доказивања него и са благонарављем. Било би, на пример, незгодно када би кћерка доказивала да њен отац није у време детињег зачећа имао полни сношај са својом супругом. После смрти мужа било би немогућно доказивати од кога је дете зачето, јер се не могу применити медицински захвати испитивањем крви и крвних фактора. На другом месту, могло би се истаћи да је претпоставка брачног очинства постављена у корист детета, па — када је већ презумирани отац умро без искоришћења права да ту претпоставку побие у погледу онога интимнога, у чему би његова реч била најмеродавнија, — требало би његовим наследницима одузети право да ту претпоставку обарају у тезису.

И у случају када би обарање претпоставке брачног очинства вршили наследници мужа, тромесечни рок за обарање требало је да се рачуна од дана детињег рођења. Јасно је да су наследници ово право имали тек по смрти мужа и то ако је он умро пре протека рока од 3 месеца од дана детињег рођења. Чим је отац (муж детиње мајке) био у могућности да обара ову претпоставку, а то у законском року није учинио, значи да се сложио с тиме да дете буде брачно, односно његово. Оно што би после овога предузимали његови наследници било би сувишно, јер, свакако, муж има највише права да доказује да дете није његово, да није отац детета које му се приписује, па је његово мишљење у том погледу меродавније него мишљење његових наследника. Када презумирани отац нема права да отежава детињу ситуацију, утолико мање такво право имају његови наследници.

Претпоставка брачног очинства је законска, јер је истакнута у закону. У погледу обарања, она је ограничено оборљива

ва, јер су прописани рокови за то обарање, средства тога обарања, предмет тога обарања и лица која су овлашћена за то обарање. Када безуспешно протекну рокови за обарање те претпоставке, она постаје *необорљива*. У нашем позитивном праву, као што ће се даље видети, ова необорљивост не важи за дете, и само за дете, у чију корист стоји претпоставка брачног очинства.

**

Наш Основни закон о односима родитеља и деце из 1947. године, са свима доцнијим изменама и допунама, у своме чл. 22. садржи претпоставку брачног очинства. „Сматра се да је дете рођено у браку ако је рођено за време трајања брака или у року од три стотине дана по престанку тог брака”. Питање двоструког очинства решено је у ст. 2. истог прописа. У томе ставу се каже: „Ако је дете рођено у доцнијем браку своје мајке, али пре истека рока од двестаседамдесет дана по престанку њеног претходног брака, за оца ће се сматрати муж мајке детета из претходног брака, осим ако муж мајке из доцнијег брака, са њеним пристанком, призна дете за своје.”

Ова претпоставка је законска и ограничено оборљива. У погледу доказних средстава за обарање ове претпоставке нису постављена никаква ограничења. Међутим, у закону су одређена лица која имају право (која су овлашћена) за то обарање. То су *муж, мајка и дете*, а то су субјекти претпоставке очинства брачног детета. Мимо та три лица ниједно друго лице није овлашћено да побија ову претпоставку. За мужа и мајку закон је прописао рокове у којима могу да обарају ову претпоставку, а означено је и то откада почињу тећи ти рокови. Муж оспоравање свога очинства (чл. 28) врши у року од шест месеци од дана сазнања за рођење, а мајка (чл. 29) — у року од шест месеци од рођења детета. За дете чл. 30 поменутог Закона каже: „Дете може тужбом оспоравати да му је отац лице које се по овом закону сматра његовим оцем”. Закон дете није ограничио никаквим роком при обарању претпоставке брачног очинства. Пошто је Основни закон о односима родитеља и деце претпоставку брачног очинства поставио као основни принцип породичног статуса, то је њено обарање везао за одређена лица и за одређено време на изричит начин. Из тога се са сигурношћу може закључити да *наше ново, социјалистичко право не допушта да наследници тих лица обарају ову претпоставку*. Међутим, ако је овлашћено лице за покретање и вођење парнице за оспоравање брачног очинства (муж, мајка или дете из односа који поставља претпоставка брачног очинства) умрло у току парнице, тј. после подношења тужбе, њихови наследници, по нашем мишљењу, могу наставити и довршити ту парницу. Пошто претпоставка брачног очинства делује *ex lege* и рођење детета се по службеној дужности уписује у државну матичну књигу рођених као утврђено грађанско стање, као породични

статус рођеног детета, те тужба за оспоравање тога очинства носи карактер статусне тужбе, а пресуда по тој тужби карактер конститутивне, преображајне пресуде. Оспоравањем очинства иде се за тим да се измени садржина статусног односа постављеног претпоставком брачног очинства. Према томе, и решавање у парници за оспоравање очинства мора се изводити на конститутиван начин. Парнице по статусним тужбама, по самој природи предмета спора, не решавају се утврђујућим, декларативним одлукама, те и зато не могу бити решаване у виду претходног питања у некој другој парници. Статусне парнице су увек посебне, самосталне парнице. Ни наше позитивно процесно право не допушта да се оспоравање брачног очинства (што значи — обарање претпоставке брачног очинства) врши у виду претходног питања у некој другој парници. Ст. 1. чл. 11. ЗПП-а гласи: „Кад одлука суда зависи од претходног решења питања да ли постоји неко право или правни однос, а о том питању није донео одлуку суд или други надлежан орган (претходно питање), суд може сам решити то питање, ако посебним прописима није друкчије одређено.“ Као што се види, овај став садржи дефиницију претходног питања: то је питање постојања неког права или правног односа од кога зависи одлука у другој парници, а то питање још није решено од суда или другог надлежног органа. По сили претпоставке брачног очинства питање очинства је већ раније решено од надлежног матичара уписом у државну матичну књигу рођених као утврђено грађанско стање, па се оно ни у којој парници, па ни у наследној, не може појавити као претходно питање у смислу дотичне процесне установе из чл. 11. ЗПП. Питање оспоравања брачног очинства не може бити решавано као претходно питање у некој другој парници ни зато што се претходно питања („питање да ли постоји неко право или правни однос“), која се постављају у позитивном виду, решавају на деклараторан, утврђујући начин, на брз и узгредан начин, са дејством само у парници у којој се појављују. Елементе претходног питања из чл. 11. ЗПП-а треба упоредити са елементима тужбе за утврђење из чл. 175. истог Закона, па се и по том упоређењу са сигурношћу може закључити да се, као год код тужбе за утврђење, и при решавању претходног питања ради о решавању на декларативан, а не никако на конститутиван, преображајни начин. Ако би се допустило решавање оспоравања брачног очинства у виду претходног питања у некој другој парници, онда би флагрантно били повређени цитирани прописи ОЗОРД-а о лицима која су једино овлашћена да побијају претпоставку брачног очинства, која једино имају активну легитимацију за ту врсту парнице, јер би се као тужиоци у инциденталним парницама могла појављивати лица која не спадају у поменути закон одређени круг. Најзад, ако би било дозвољено да се питање оспоравања брачног очинства решава на инциденталан начин (као претходно питање у току неке друге парнице), била би угрожена грађанска стања, статусни односи, породични односи грађана, као

једна од основних поставки друштвеног поретка. Питање оспоравања брачног очинства задире дубоко у основе нашег јавног поретка, па се не сме допустити, највише са гледишта интереса тога поретка, да се грађанско стање саздато на односној законској претпоставци мења на брз, узгредан и релативан начин.

Грађанско стање засновано на претпоставци брачног очинства има троструко правно дејство: статусно, алиментационо и наследно. Статусни учинак тога стања огледа се у томе што се између детета рођеног у браку у законом прописаном размаку времена и његових родитеља, изричито његовог оца, одређује родбински однос као *стално* грађанско стање. С друге стране, алиментационо дејство тога стања огледа се у томе што брачно дете има право на издржавање од својих родитеља и друга права која су у закону наведена. Као важно дејство тога сталног грађанског стања појављује се право брачног детета да наследи своје родитеље након њихове смрти. Сва ова дејства имају за своју битну основицу грађанско стање засновано на претпоставци брачног очинства, а то грађанско стање је такве природе да представља *conditio sine qua non* за поменута три дејства те претпоставке. То значи: ако се уништи грађанско стање као основица тих трију правних дејстава, самим тим се уништавају и та дејства. Другим речима, ако се обори тезис претпоставке брачног очинства, онда се мења и статус детета, и укида његово право на издржавање и др. и губи његово право наслеђивања према родитељима из те претпоставке. Претпоставка брачног очинства је, са гледишта своје оборљивости, недељива у погледу својих правних дејстава. Нпр., не може се оспоравати очинство брачног детета само да би се то дете лишило права наслеђивања које потиче из поменуте претпоставке, а да статус тога детета остане нетакнут. Или, обрнуто, не може се изменити статус брачног детета, а да то дете не изгуби право наслеђивања према родитељима из тога статусног односа. Са статусом су, значи, неразлучно повезана право на алиментацију и право наслеђивања, тако да се изменом статуса губе безусловно оба поменута права, као и сва друга права која су по закону везана за статус. Када говоримо о правима која проистичу из одређених грађанских стања као статуса, ми мислимо не само на опредељена права него и на могућности стицања права, на такозване факултазе. Полазећи од поставке о неразлучности права и факултаза у статусним односима, ми тако исто сматрамо да и у тој околности лежи један од крупних разлога да се питање оспоравања очинства не може решавати у виду претходног питања по чл. 11. ЗПП-а, него да се то питање мора решавати као статусно у посебној, самосталној парници. Никако не по ст. 2. поменутог законског прописа!

Јован Гуцуња, судија Општинског суда у Н. Саду

ПРИГОВОРИ НА КВАЛИТЕТ РОБЕ КОД УГОВОРА О КУПОПРОДАЈИ С ОСВРТОМ НА СУДСКУ ПРАКСУ

(Наставак из прошлог броја)

4. САОПШТАВАЊЕ ПРИГОВОРА НА КВАЛИТЕТ

Као што се већ из досадашњег разматрања видело, саопштење приговора на квалитет има врло значајну улогу за купца и остварење његових права у случају мана на роби.

Ово питање је регулисано узансом бр. 152. Општих узанси за промет робом, затим делимично у неким Посебним узансама, а у једном свом делу је нашло места и у Скици за законик о облигацијама и уговорима.

а) Начин и форма саопштења приговора

Начин и форма саопштења приговора нису Општим узансама посебно одређени.

У ставу I узансе бр. 152. тражи се да купац на „сигуран начин“ саопшти приговоре продавцу. Самом купцу је остављено да у конкретном случају изабере најподесније сигурно средство и начин за саопштење. Дакле, купац може изабрати и употребити сваки погодан начин који пружа сигурност. Свакако да ће приликом избора начина значајну улогу одиграти и поштено пословање и поверење међу странкама.

Према томе, да ли је изабрани и употребљени начин погодан и да ли је њиме обезбеђена Узансама тражена сигурност фактичко је питање, које у крајњем случају цени суд.

У ставу II узансе бр. 152. Општих узанси за промет робом тражи се, међутим, да се приговори саопштени продавцу преко телефона, путем телеграма или преко телепринтера одмах потврде препорученим писмом. Но, ово не треба схватити као увођење форме са дејством *ad solemnitatem*. Циљ те потврде је

могућност доказивања саопштења приговора и њихове садржине. Она, дакле, није услов за ваљаност приговора.

У том правцу се изјаснио и *Врховни привредни суд* у својој одлуци *Сл. 2377/67.* од 6. марта 1968. године:

„Писмена потврда приговора на квалитет није материјално правни услов за ваљаност рекламације.”

Из свега изнетог би се, надаље, могло закључити да би и усмено изјављен приговор, уколико испуњава остале услове, без обзира да ли је доцније потврђен препорученим писмом или не, био правоваљан.

Овако становиште је прихватио и *Врховни привредни суд* у пресуди *Сл. 2336/69.* од 15. јануара 1970. године, где је заузето следеће становиште:

„За правну важност приговора на квалитет битно је да приговори буду јасни, одређени и на сигуран начин саопштени. При томе није битно да ли су саопштени усмено или писмено.”

У образложењу пресуде је даље наведено:

„Приговор на квалитет представника туженог саопштен усмено одмах након примитка робе производи правно дејство јер је дат на сигуран начин и благовремено, — што произлази и из поднеска у којем тужилац признаје да је обуставио даљу испоруку етикета пошто је тужени приговорио квалитету и одбио даље примање.”

Најзад, у закључку *Главне државне арбитраже Гс. 495/51.* од 6. јула 1951. године (Збирка одлука државне арбитраже V св. бр. 262) заузето је и следеће становиште, које употпуњује ову материју:

„Рекламација извршена обичним писмом има правно дејство ако су тиме постигнути брзина и сигурност у извештавању. У случају спора привредни суд ово цени као фактичко питање.”

Из свега изнетог да се закључити да би сваки начин, форма и средство везе којим су приговори саопштени представљали „сигуран начин”, уколико буде доказано благовремено стављање приговора и њихова садржина. Захтеви Општинских узанси своде се на обезбеђење доказа, које ће гарантовати уговорним странкама сигурност у пословању.

Посебне узансе за промет житарица захтевају да купац „најбржим и најсигурнијим путем” обавести продавца о стављању приговора на квалитет (Узанса бр. 15, ст. 2).

У Једнообразном закону о међународној продаји телесних покретних ствари и Општим условима СЕВ-а није изричито предвиђен начин и форма стављања приговора.

На изричите одредбе о форми приговора на квалитет наилазимо у Општим условима продаје трајних потрошних добара и друге индустријске робе серијске производње у увозу и извозу, донетих од Економске комисије Уједињених народа за Европу марта 1961. године¹¹, где се у члану 9. тачка 5. захтева да

¹¹ General Conditions of Sale for the Import and Export of durable consumer Goods and of other Engineering Stock Articles, бр. 730, састављени су под окриљем Економске комисије уједињених народа за Европу у

купац, уколико жели да се послужи својим правом из гаранције, писмено без одлагања обавести продавца о сваком недостатку који се појави.

Посебан проблем који се у вези са овом материјом поставља је ризик за пренос саопштења тј. приспрећа приговора купцу. Поставља се, наиме, питање судбине приговора, уколико саопштење — обавештење без кривице купца задоцни или не стигне (нпр. губитак пошиљке).

Општа узанса бр. 152. тражи од купца да приговоре саопшти на сигуран начин и упућује га да он води бригу о средству које ће употребити, али не заузима став у погледу ризика неприспећа или задоцнелог приспећа саопштења.

Др А. Голдштајн, који прихвата становиште усвојено у Једнообразном закону о међународној продаји телесних покретних ствари, следећег је мишљења: „Мислимо да треба прихватити становиште по којем је за очување купчевих права довољно да је рекламацију отпремио правовремено и на уредан начин.“¹²

У Скици за Законик о облигацијама и уговорима ово питање је решено на сличан начин у чл. 411, који гласи:

„Ако обавештење о постојању недостатка, које је купац благовремено послао продавцу писмом, телеграмом или неким другим погодним средством, задоцни или не стигне продавцу, сматраће се ипак да је купац извршио своју обавезу да продавца обавести.“

Ова становишта свакако полазе од тога да током поступка приговора на квалитет треба штитити интересе и купца и продавца, те онемогућити било каква шпекулација на рачун и једног и другог. Наиме, саопштењем, које је послато уредно и на време, купац је учинио све што је у његовој моћи, а ако саопштење задоцни или не стигне, купац ће имати дужност да докаже да је исто на време послао.

Чини се, међутим, да би се у вези са овим оправдано могло поставити и питање одговорности за избор средства и начина саопштења, јер Опште узансе остављају баш купцу да изврши избор сигурног начина. Ако је, на пример, у питању кварљива роба, а купац као начин саопштења приговора изабере обично писмо, чини се да би било основа да и он учествује у сношењу ризика неприспећа или задоцнелог приспећа овог писма тј. саопштења о приговорима.

Женеви марта 1961. године и то након два састанка одржана 24—28. октобра 1960 (XV) и 27—30. јуна 1961. године (XVI) Ad hoc Радне групе за уговорну праксу у производњи опреме Европске комисије за Европу. Ови Општи услови представљају пети примерак Општих услова, које је за потребе индустријске производње опреме саставила Ad hoc Радна група.

¹² Др А. Голдштајн: *Op. cit.*, стр. 301.

б) Садржина приговора

Садржина приговора на квалитет такође није посебно одређена Општим узансама за промет робом. По овом питању је судска пракса одиграла своју значајну креативну улогу и утврдила извесна правила са којима се углавном и теорија слаже.

У погледу садржине приговори на квалитет морају бити јасни, одређени, конкретизовани и потпуни. Из приговора мора следити недвосмислен закључак да купац не одобрава испоруку, те намера да се купац користи својим правима у случају мана робе, а затим се морају тачно означити недостаци робе и одступање од уговора.

Приговори у виду опште изјаве, да роба не одговара квалитету, да одступа од уговора или да се роба ставља продавцу на располагање и сл. нису довољни за уредан приговор. Из њих се не види сигурно о каквим се манама ради, затим неодобравање испоруке, ни намера купца да се користи својим правима. Приговори са таквом садржином не дају основа да се испита њихова оправданост. Ово поготово што купац не би могао остварити захтеве према продавцу у погледу оних мана, које у приговору нису означене.

Приговори морају бити такви да се појављују као самосталан, потпун и изричит акт. Претње да ће се покренути судски спор, одбити пријем испоруке и сл. нису довољне, јер не мора бити јасно да су у питању приговори. То могу бити само упозорења, благонаклоне информације и слично.

О садржини приговора *Врховни привредни суд* је у својој пресуди *Сл. 2336/69.* од 15. јануара 1970. године заузео следеће становиште:

„За правну важност приговора на квалитет битно је да приговори буду јасни, одређени и на сигуран начин саопштени.”

Одлука *Главне државне арбитраже Гс. 360/53.* од 20. марта 1953. године (Збирка одлука Државне арбитраже VI св. бр. 326) још је одређенија:

„Општа изјава у рекламацији да „квалитет не одговара” није довољна за уредну рекламацију.”

Свакако да ће се прихватити и описни приговори исказани фигуративно и претеривањем у изражавању, уколико с обзиром на околности следи недвосмислен закључак да су у питању уредно стављени приговори, као нпр. већ доста цитирани приговор на испоруку киселог вина: „Вашу испоруку стављам вам на располагање: сирће моји гости не пију.”

По неким ауторима¹³ потребно је да купац у приговору истакне и одређени захтев, тј. да изабере које ће право, од оних које има по Општој узанси бр. 154, користити, што траже и Општи услови СЕВ у § 74.

Ово мишљење, међутим, чини се, не би било прихватљиво, јер нема разлога да се купац већ у тренутку истицања приго-

¹³ Др Р. Кашанин-В. Кукољац: *Op. cit.*, стр. 131.

вора опредељује за једно од својих права, којим је избором после везан. То некад, шта више, не би било ни могуће, а често на опредељење може утицати и сугестија продавца, те међусобни договор. Наиме, купац би могао да одустане од уговора не знајући да продавац располаже са робом потребног квалитета и слично.

По мишљењу др А. Голдштајна¹⁴: „за садржај је потребно да купац саопшти постојање мане. Није потребно саопштити њене узроке, нити да робу одобрава, или да придржава своја права. Није, дакле, потребно саопштити каква права купац има код испоруке робе с маном. Битно је да саопштење послужи својој сврси.”

По мишљењу др Вл. Капора¹⁵ није нужна изричита изјава купца да жели да се користи правима, која му Узансе дају у случају мане робе.

Питање садржине приговора код нас је регулисано у Посебним узансама за трговину житарицама у ставу III узансе бр. 17, чија одредба гласи:

„При стављању приговора купац мора конкретно навести због којих мана ставља приговор или одбија пријем робе.”

Једнообразни закон о међународној продаји телесних покретних ствари то питање регулише у ставу 2. чл. 39. утврђујући дужност купца да приликом саопштења приговора, тачно прецизира природу мана и позове продавца или његовог заступника да ствар прегледа.

На сличан начин је ово питање регулисано и у ставу 2. чл. 410. Скице за Законик о облигацијама и уговорима, чија одредба гласи:

„У обавештењу о постојању недостатка, купац је дужан ближе одредити у чему се недостатак састоји, и позвати продавца да прегледа ствар, или да је прегледа његов заступник.”

Најзад, и Опште узансе за промет робом се дотичу на неки начин садржаја приговора, и то у ставу 3. узансе 152, који гласи:

„Купац треба да достави продавцу и исправу о утврђеном квалитету, ако је има, било приликом саопштавања приговора, било приликом писменог потврђивања већ саопштених приговора.”

Међутим, и ово треба схватити, као и потврду саопштења приговора препорученим писмом, па само због тога што није достављена исправа приговор не би био неваљан. На ваљаност приговора, дакле, нема утицаја пропуштање купца да продавцу достави исправу о манама робе.

Ово је наша судска пракса прихватила раније, пре доношења Општих узанси, и то у *Закључку Главне државне арбитраже Гс-26/51*. од 12. јануара 1951. године (Збирка одлука Државне арбитраже IV св. бр. 215):

¹⁴ Др А. Голдштајн: *Op. cit.*, стр. 298.

¹⁵ Др Вл. Капор: „Уговор о куповини и продаји робе према Општим узансама за промет робом”, Београд, 1960. године, стр. 136.

„У вези са рекламацијом на квалитет или квантитет робе записник о утврђеним недостацима треба доставити продавцу (испоручиоцу). Ако то није учињено, сама рекламација није због тога неваљана.”

Др З. Антонијевић, међутим, сматра да купац мора доставити продавцу исправе, као и да мора потврдити препорученим писмом приговоре, које је ставио телефоном, телеграмом и телепринтером. „Једино на овај начин купац може сачувати своја права према продавцу.”¹⁶

Чини се, међутим, да ово становиште нема оправдања, јер се тим пропуштањем купац само лишава једног јаког доказа да је ставио приговоре одређене садржине. Наиме, ако су приговори конкретизовани, тако да се из њих јасно види о каквим се манама ради, па пружају основ да се испита њихова оправданост, не би било правично нити правилно не прихватити их само због пропуста купца да достави и исправе. Купчев пропуст се у таквом случају јавља, у ствари, само као формалан пропуст, који не спутава утврђивање суштине ствари, па се само због њега купац не може лишити својих права.

5. ПРАВНО ДЕЈСТВО ПРИГОВОРА НА КВАЛИТЕТ

Из до сада изнетог се види да је стављање уредног и благовременог приговора услов који омогућава купцу да остварује своја права због испоручене манљиве робе.

Напротив, ако купац није благовремено ставио приговор због утврђених мана робе, сматра се да је робу преузео без приговора на квалитет, што је регулисано Општом узансом бр. 153.

Дакле, у том случају купац дефинитивно губи своје право, пошто се полази од необориве правне претпоставке да је купац преузео робу без приговора на квалитет, тј. да роба није била манљива у тренутку преласка ризика. Купац, према томе, неће моћи остварити ниједно своје право у случају мане робе, предвиђено у узанси бр. 154. Општих узанси за промет робом, која гласи:

„Купац који је уредно и на време ставио продавцу приговоре због утврђених мана робе, може по свом избору:

одустати од уговора, а испоручену робу ставити продавцу на располагање,

тражити испуњење уговора, а испоручену робу ставити продавцу на располагање,

тражити снижење цене сразмерно мањој вредности испоручене робе,

тражити да продавац у примереном року отклони мане, ако су мане отклоњиве.

У сваком случају купац може тражити и накнаду штете.”

¹⁶ Др З. Антонијевић: „Привредно право СФРЈ”, Београд, 1966. године, стр. 242.

Исто тако са основом у фингираној купчевој изјави воље да је испоруку одобрио, купац неће моћи да остварује своја права из Опште узансе бр. 154, уколико је поднео неуредан приговор или пак уколико уопште није ставио приговор.

Најзад, купац се неће моћи користити својим правима из Опште узансе бр. 154, уколико се одрекао својих иначе уредних и благовремених приговора.

То одрицање од приговора може бити изрично, а може се према околностима извести и из конклюдентних радњи купца.

У погледу одрицања од приговора конклюдентним радњама, које се најчешће састоје у располагању робом, исплати куповне цене робе без резерве и слично, а пошто се то увек процењује с обзиром на околности конкретнег случаја, цитира се неколико најинтересантнијих одлука *Врховног привредног суда*:

Решење Сл. 29/56. од 10. марта 1956. године:

„Ако продавац враћену му робу поново пошаље купцу и овај са робом располаже, сматра се да је купац одустао од раније учињене рекламације и да је робу преузео без приговора.”

Пресуда Сл. 694/57. од 28. априла 1958. године:

„Ако је располагао робом коју је продавцу ставио на располагање због утврђених квалитативних мана, купац је тиме опозвао постојеће приговоре и дужан је да плати куповну цену робе.”

Најзад, судска пракса је прихватила становиште, које подржавају и многи теоретичари, да у случају кад продавац призна постојање скривених мана и сам о њима извести купца није потребно стављати приговор на квалитет.

То становиште је заузето још у *Закључку Главне државне арбитраже Гс. 488/54. од 22. марта 1954. године* (Збирка одлука Државне арбитраже, VII св. бр. 364):

„Купац не мора ставити продавцу приговоре на квалитет робе кад се ради о скривеним манама на које је након испоруке продавац сам упозорио купца. У таквом случају купац може остварити своје право у застареном року.”

Ово становиште је сасвим правилно, јер пре свега нема разлога за подношење приговора, пошто продавац ману признаје, а с друге стране је у складу са Општом узансом бр. 3, која прокламује начело поштења и савесности и у ставу II одређује:

„Странке се не могу позивати на неку од ових узанси, ако би њена примена у датом случају произвела последице противне томе начелу.”

*
**

На основу свега изложеног следи недвосмислен закључак да је приговор на квалитет један врло озбиљан институт, који игра веома значајну улогу у савременој купопродаји и због тога захтева јединствен став и теорије и праксе у циљу обез-

бебења правне сигурности и заштите свих учесника у правном послу.

На крају, треба имати у виду да је уопште питање приговора на квалитет код нас регулисано нормама диспозитивног карактера, те да аутономија воље странака може имати одлучујућу улогу, пошто странке уговором могу искључити примену и Општих и Посебних узанси, те споразумно другачије одредити своја понашања и дужности у насталим ситуацијама.

ЛИТЕРАТУРА

1. Др Никола Балог: „Послови привредног права”, Београд, 1952.
2. Др Александар Голдштајн: „Утврђивање и рекламација недостатака робе”, Архив за правне и друштвене науке бр. 1 из 1952.
3. Др Владимир Капор: „Уговор о куповини и продаји робе према Општим узансама за промет робом”, Београд, 1960.
4. Др Зоран Антонијевић: „Привредно право СФРЈ”, Београд, 1966. године.
5. Др Александар Голдштајн: „Привредно уговорно право”, Загреб, 1967.
6. Др Ратимир Кашанин — Војислав Кукољац: „Опште узансе за промет робом и њихова примена у пракси”, Београд, 1967.
7. Др Владимир Капор — др Славко Царић: „Уговори робног промета”, Београд, 1969.
8. Др Михаило Константиновић: „Облигације и уговори” — Скица за Законик о облигацијама и уговорима, Београд, 1969.
9. Др Зоран Антонијевић: „Привредно право”, Београд, 1970.
10. Др Александар Голдштајн: „Међународно трговачко право”, Загреб, 1970.
11. Др Радомир Буровић: „Међународно привредно право”, Београд, 1970.

ИЗ СУДА

Радници дела организације удруженог рада могу се сами организovati у основну организацију кад су за то испуњени услови утврбени у тач. 2. став 2. Уставног амандмана XXI односно у члану 33. Закона о конституисању и упису у судски регистар организација удруженог рада.

Збор радних људи радне јединице „Центропапир“ у Новом Саду поднео је Уставном суду Југославије предлог за оцењивање уставности Одлуке Радничког савета Издавачког предузећа „Веселин Маслеша“ у Сарајеву и услова за организовање те радне јединице у основну организацију удруженог рада у саставу матичног предузећа „Веселин Маслеша“. У предлогу се објашњава да је радна јединица „Центропапир“, раније самостално предузеће, које се крајем 1969. године интегрисало са Издавачким предузећем „Веселин Маслеша“, на збору радника донела одлуку о организовању у основну организацију удруженог рада са својством правног лица и сопственим жиро-рачуну, а у саставу матичног предузећа „Веселин Маслеша“. Своју одлуку радници „Центропапира“ доставили су на разматрање свим радним јединицама Издавачког предузећа „Веселин Маслеша“ и Радничком савету тог предузећа. У договору на то, Управни одбор матичног предузећа је ставио предлог Радничком савету да се одлука радних људи „Центропапира“ не прихвати, јер не постоји економски, организациони и самоуправни разлози за извршено организовање „Центропапира“. Раднички савет је,

одлучујући по предлогу Управног одбора, донео одлуку којом одређује да се организована основна организација удруженог рада „Центропапир“ у Новом Саду издаваја из састава Издавачког предузећа „Веселин Маслеша“ у Сарајеву и да ће даље пословати као самостална радна организација. Одлуком се даље одређује назив те нове радне организације, предмет њеног пословања, начин поделе средстава између матичног предузећа и нове јединице и начин обавештавања јавности о новонасталој организационој ситуацији у Издавачком предузећу „Веселин Маслеша“.

После тога је матично предузеће, путем штампе, обавестило све пословне партнере да је покренут поступак издавајања радне јединице „Центропапир“ из састава Издавачког предузећа „Веселин Маслеша“ и да ова радна јединица не може стварати права и обавезе на рачун матичног предузећа, почев од 1. априла 1973. године.

У исто време је матично предузеће доставило допис надлежној служби друштвеног књиговодства о аутоматском пражњењу жиро-рачуна радне јединице „Центропапир“ у Новом Саду у корист жиро-рачуна матичног предузећа у Сарајеву, а све пословне партнере обавестило о сторнирању нарудби на које је закључила Радна јединица у току свог пословања у саставу матичног предузећа.

Због економске ситуације у којој се, после ових мера матичног предузећа, нашла новоорганизована основна организација у Новом Саду, радни људи „Центропапира“ су предложили да Уставни суд Југославије, до окончања поступка по главној ствари, донесе и привремену меру којом ће се забранити из-

вршење аката органа управљања матичног предузећа којима се једнострано мења правни, економски и статусни положај радне јединице у саставу предузећа као и заштитни статус запослених радника у тој јединици.

На крају предлога, радни људи предлажу да се поништи наведена одлука Радничког савета као противуставна и да се утврди да ли Радна јединица „Центропапир“ испуњава услове за организовање у основну организацију удруженог рада у саставу матичног предузећа „Веселин Маслеша“.

У одговору на предлог радних људи „Центропапира“, Издавачко предузеће „Веселин Маслеша“ обавештава Уставни суд Југославије да се Радна јединица „Центропапир“, поступајући по оспореној одлуци Радничког савета матичног предузећа, извојила из састава предузећа својом одлуком и регистровала као самостално предузеће код надлежног привредног суда, па предлаже да се даљи поступак по овој ствари обустави као беспредметан.

На захтев Уставног суда Југославије да се радни људи Радне јединице „Центропапир“ изјасне о наводима матичног предузећа и да ставе предлог о даљем поступању пред овим судом, Радна јединица „Центропапир“ је обавестила Уставни суд Југославије да је била принуђена на издавајање због спроведене економске блокаде која ју је довела до потпуне парализе у пословању, те да је одлука о издавајању била донесена у нужди, а не као израз воље радних људи „Центропапира“.

Уставни суд Југославије, по спроведеном претходном поступку и одржаној јавној расправи, утврдио је следеће чињенице: Радна јединица „Центропапир“ у Новом Саду је од краја 1969. године пословала у саставу матичног предузећа „Веселин Маслеша“ у Сарајеву, по одлуци о припајању коју је донео Раднички савет матичног предузећа. Радна јединица обухвата више продавница — књижара, сервиса и пословница на територији САП Војводине, а седиште јединице је у Новом Саду. Послове закључује у име и за рачун матичног предузећа, а жиро-рачуном у Новом Саду

располаже матично предузеће. У укупном промету предузећа „Веселин Маслеша“ Радна јединица „Центропапир“ остварује знатан део — око једну трећину промета.

Радни људи Радне јединице „Центропапир“, на збору одржаном 13. марта 1973. године, а поводом споразума о удруживању свих радних људи предузећа у једну основну организацију удруженог рада, одлучили су да не прихвате понуђени споразум, него да се организују у основну организацију удруженог рада „Центропапир“ у саставу Издавачког предузећа „Веселин Маслеша“. Одлуком су даље регулисали начин разграничења материјалних обавеза према матичном предузећу и одредили рокове за конституисање и регистрацију.

Раднички савет Издавачког предузећа „Веселин Маслеша“ донео је одлуку којом одређује да се конституисана основна организација у Новом Саду извојила из састава Издавачког предузећа „Веселин Маслеша“ у посебну радну организацију. Одлуком се одређује фирма нове организације, предмет пословања, начин разграничења узјамних обавеза и начин обавештавања јавности о покретању поступка издавајања.

На основу утврбених чињеница, Уставни суд Југославије је оценио да Издавачко предузеће „Веселин Маслеша“ не оспорава Радној јединици „Центропапир“ да испуњава услове за организовање у основну организацију удруженог рада, него се противи постајању такве основне организације у саставу предузећа чији су остали делови одлучили да се конституишу као јединствена организација удруженог рада.

С друге стране, Уставни суд је утврдио да Радна јединица „Центропапир“ испуњава услове да се организује у основну организацију удруженог рада, утврбене у тачки 2. став 2. Уставног амандмана XXI односно у члану 33. Закона о конституисању и упису у судски регистар организација удруженог рада. Ово зато што Радна јединица „Центропапир“, која се бави трговиним и сервисирањем канцеларијских машина, представља радну целину у којој се резултат рада може потврдити као вредност у

радној организацији у чијем је саставу.

У прилог овог становишта Уставног суда Југославије иде и чињеница што се Раднички савет Издавачког предузећа „Веселин Маслеша“ не противи извршеном организовању нити истиче разлоге који би онемогућавали ово организовање, него напротив одређује да се тако организована основна организација издвоји из састава тог предузећа. Према томе, пошто по оцени тог Радничког савета јединица испуњава услове за самостално пословање као посебна организација удруженог рада, то она самим тим испуњава и услове за организовање у основну организацију удруженог рада у саставу матичне организације удруженог рада.

Уставни суд Југославије је стао на становиште да је право радних људи дела радне организације који се организује или издаваја да донесе одлуку о организовању односно издавајању. Према томе, Раднички савет радне организације као целине није овлашћен да, независно од воље радника дела организације који се организује или издаваја, доноси одлуке о њеном статусу. Ово зато што је ставом 3. тачке 2. Амандмана XXI одређено да радници основне организације у саставу радне организације имају право да своју основну организацију издвоје и конституишу као самосталну организацију, на начин предвиђен законом.

Зато је Уставни суд Југославије оценио да је одлука Радничког савета Издавачког предузећа „Веселин Маслеша“ у Сарајеву, супротна наведеној уставној одредаби у том смислу што је њоме одлучивано о правима дела радне организације који се организовао у основну организацију, и то о оним правима о којима радни људи тога дела одлучују непосредно. То значи да је доношењем наведене одлуке Раднички савет неовлашћено вршио право које је Уставом одређено као право радника дела радне организације односно право радника основне организације удруженог рада.

На основу изложеног, Уставни суд Југославије је одлучио:

1. Одлуку о организовању основне организације удруженог рада односно о њеном издавајању из

састава организације удруженог рада, доносе радници дела организације који се организује односно основне организације која се издаваја. Орган управљања организацијом удруженог рада као целине није овлашћен да одлучује о организовању основне организације удруженог рада односно о њеном издавајању из састава целине, ако одлуку о томе нису донели радници оног дела који се организује односно оне основне организације која се издаваја.

2. Одлука радних људи Радне јединице „Центропапир“ о организовању у основну организацију удруженог рада од 13. марта 1973. године у складу је са тачком 2. став 2. Уставног амандмана XXI.

(Из одлуке Уставног суда Југославије У бр. 105/73. од 12. VI 73)

У случају спора о томе да су испуњени услови из Амандмана за издавајање и конституисање у самосталну организацију, збор радних људи може се обратити Уставном суду Југославије.

Радници погона основне организације удруженог рада у саставу Предузећа „Хидроелектране на Требишњици“ — Требиње, поднели су предлог Уставном суду Југославије за решавање спора насталог између радника тог дела предузећа и радника бране Горица, дела погона ХЕ „Дубровник“, који су се издавајањем из састава погона, својом одлуком конституисали у основну организацију удруженог рада ХЕ Требиње II, у саставу наведеног предузећа. Том одлуком радници бране Горица преузели су управљање на одређеним средствима друштвене репродукције, и то на објектима у експлоатацији: брани Горица са припадајућим објектима и опремом, улазној грађевини, доводном тунелу са цевоводима и др., и на објектима у изградњи: стројари ХЕ Требиње, објектима уређења корита реке Требишњице од бране до компензационог базе на Попово поље и др.

Наведеним предлогом радници ХЕ „Дубровник“ оспорили су радницима бране Горица право на њихово организовање у основну ор-

ганизацију удруженог рада, истичући да брана Горица не испуњава услове из Уставног амандмана XXI тачка 2. став 2. за своје организовање у основну организацију удруженог рада, јер не представља радну целину у којој се резултат заједничког рада може потврдити као вредност на тржишту или у радној организацији и који се на тој основи може самостално изразити. Осим тога, у предлогу је изнето гледиште да се издвајањем бране Горица из састава погона, уз преузимање на управљање наведених основних средстава, повређују права радника ХЕ „Дубровник“ предвиђена у тачки 2. став 4. тог Уставног амандмана.

У претходном поступку и на јавној расправи, Уставни суд је утврдио да су радници бране Горица на збору донели Одлуку о свом организовању у основну организацију удруженог рада у саставу наведеног предузећа и да такво организовање испуњава услове из Уставног амандмана XXI тачка 2 став 2. Уставни суд налази да брана Горица представља радну целину у саставу Хидроенергетског предузећа „Хидроелектране на Требишњици“ и да се резултат заједничког рада радника на брани може вредновати и мерити унутар предузећа, на истим основама као и резултати рада радника других делова предузећа, који су се такође организовали у основне организације удруженог рада.

У погледу постојања радне целине овог дела предузећа, по оцени Уставног суда, није неопходно да тај део представља и јединствену заокружену техноекономску целину, јер такву целину представља цело Хидроенергетско предузеће. Радну целину бране Горица, коју Уставни суд има у виду, чине послови и функције намењени том објекту у иначе јединственом процесу производње електричне енергије у предузећу, и то: манипулација водом у повезивању и усклађивању рада горњих и доњих степеница система и других потрошача воде, обезбеђење равномерног рада и пуне искоришћености капацитета ХЕ Требиње I и ХЕ „Дубровник“ и повезаност хидроенергетике са осталим грамама привреде, омогућавањем да се воде акумулације користе у пољоприв-

реди и у водопривредне сврхе. Сте стране посматрана брана Горица представља једно специфично чвориште које је у исто време и сабиралиште и развоје воде. Осим тога, по оцени Уставног суда, брана Горица има значајну улогу и место и у доградњи самог хидроенергетског система и изградњи нових објеката и електрана, ХЕ Требиње II, ХЕ Чапљина и др.

У питању вредновања и мерења резултата заједничког рада, Суд не улази у оцену предложеног начина мерења резултата таквог рада, али сматра да је он могућ и да се на основу самоуправног споразума може утврдити унутар предузећа.

На основу изложеног Уставни суд Југославије сматра да радници на брани Горица испуњавају услове предвиђене у Уставном амандману XXI тачка 2. став 2. за организовање у основну организацију удруженог рада и да могу да остварују своја уставна самоуправна права. По предлогу радника ХЕ „Дубровник“ да Суд одлучи о могућој повреди права радника тог дела предузећа утврђених у тачки 2. став 4. Уставног амандмана XXI, Уставни суд се огласио ненадлежним да одлучује и о тој ствари.

Са изложеног, Уставни суд Југославије донео је одлуку којом се утврђује да Одлука радника бране Горица, дела погона ХЕ „Дубровник“ о конституисању у основну организацију удруженог рада у саставу предузећа „Хидроелектране на Требишњици“ — Требиње није у супротности са Уставним амандманом XXI тачка 2. став 2.

(Из одлуке Уставног суда Југославије У бр. 54 од 8. V 1973)

Издавање и конституисање у самосталну организацију није у супротности са Уставом и кад се матично предузеће не противи захтеву за издавање али захтева претходно разграничење имовинско-правних односа.

Уставном суду Југославије збор радних људи самосталне организације удруженог рада у саставу Предузећа за међународну и унутрашњу трговину, туризам, саобраћај и

производњу „Интерекспорт” из Београда поднео је предлог да се покрене поступак за заштиту самоуправног права на издавање и конституисање у самосталну организацију удруженог рада.

У предлогу се наводи да су радни људи Самосталне организације удруженог рада „Инекс Плива” на збору донели Одлуку о издавању из састава предузећа „Интерекспорт” и конституисању у самосталну организацију удруженог рада. Са Одлуком о издавању упознали су Раднички савет матичног предузећа и затражили сагласност за издавање. Пошто Раднички савет матичног предузећа није донео коначну одлуку о издавању, радни људи предложили су да Уставни суд Југославије утврди да ли су испуњени услови предвиђени у тачки 2. став 4. Уставног амандмана XXI за издавање и конституисање у самосталну организацију.

Уставни суд Југославије је у претходном поступку и на јавној расправи одржаној 19. априла 1973. године утврдио да су радни људи Самосталне организације удруженог рада „Инекс Плива” на збору од 14. децембра 1971. године донели Одлуку о издавању и конституисању у самосталну организацију. Дале, да је „Инекс Плива” имала статус који јој је омогућавао да самостално врши послове за које је регистрована, самостално утврђује своју унутрашњу организацију, образује и расподељује доходак и лични доходак и располаже посебним жиро-рачуном сагласно Статуту и у оквиру пропорција утврбених планом матичног предузећа. Уставни суд је утврдио да између

матичног предузећа и предлагача нису створени односи који би представљали стварно организационо јединство, или заједнички рад удруженим средствима односно међузависност у раду, а који би се захтевом за издавање једнострано мењали.

Суд је исто тако утврдио да се матично предузеће не противи захтеву за издавање, али захтева претходно разграничење имовинско-правних односа и материјалних обавеза које предлагач има према матичном предузећу.

На основу изложеног, Уставни суд Југославије је оценио да Одлука о издавању Самосталне организације удруженог рада „Инекс Плива” — Јајце не вређа права и интересе осталих радника радне организације који произилазе од међузависности у раду или заједничког рада удруженим средствима, односно да се издавањем не мењају једнострано међусобне обавезе и да због тога Одлука није супротна одредби тачке 2. став 4. Уставног амандмана XXI.

Уставни суд Југославије је према томе одлучио да Одлука Самосталне организације удруженог рада „Инекс Плива” из Јајца у саставу Предузећа за међународну и унутрашњу трговину, туризам, саобраћај и производњу „Интерекспорт” из Београда о издавању и конституисању у самосталну организацију није у супротности са Уставом.

(Из одауке Уставног суда Југославије У бр. 7 од 19. IV 1973)

Младен Косовац

САОПШТЕЊА

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

На седници Управног одбора, одржаној 26. октобра 1973. године, донета су следећа решења:

1) Узет је на знање извештај председника, секретара и благајника о раду Коморе.

2) У смислу закључака са заједничке седнице представника Адвокатске коморе Војводине и представника Покрајинске заједнице социјалног осигурања, одржане 20. октобра 1973. године у Суботици, у циљу побољшања решавања социјалног осигурања адвоката, формирана је радна група у саставу: Богољуб Стојковић, адвокат у Панчеву, заменик председника Комисије за социјално осигурање адвоката, др Тошо Ишпановић, адвокат у Суботици, члан Комисије за социјално осигурање адвоката и Албе Филиповић, адвокат у Суботици.

3) Узети су на знање извештаји: дисциплинског тужиоца, председника Дисциплинског суда и председника Вишег дисциплинског суда и донет је закључак: радну дисциплину треба повећати, а дисциплинским органима се препоручује да брзо и ефикасно раде.

4) Решењем бр. 450/73. уписан је у именик адвоката Душан Патић, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, у Ул. Караборћева бр. 26, са даном 26. октобар 1973. године.

5) Решењем бр. 463/73. уписан је у именик адвоката Мирко Блажић, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, у Ул. Трг слободе бр. 2, са даном 26. октобар 1973. године.

6) Решењем бр. 462/73. брише се из именика адвоката Живко Филиповић, адвокат у Инђији, са даном 1. новембар 1967. године, због заносивања радног односа.

7) Решењем бр. 461/73. уписана је у именик адвокатских приправника Радомила Анђелић, са адвокатско-приправничком вежбом код мр Војислава Попадића, адвоката у Новом Саду, са даном 26. октобар 1973. године.

8) Решењем бр. 464/73. уписан је у именик адвокатских приправника Владимир Хоровић, са адвокатско-приправничком вежбом код Вељка Комленовића, адвоката у Новом Саду, са даном 26. октобар 1973. године.

9) Решењем бр. 459/73. уписан је у именик адвокатских приправника Миомир Шећеров, са адвокатско-приправничком вежбом код Федора Колесара, адвоката у Новом Саду, са даном 26. октобар 1973. године.

10) Решењем бр. 451/73. уписан је у именик адвокатских приправника Владета Влаховић, са адвокатско-приправничком вежбом код Ивана Малагурског, адвоката у Суботици, са даном 11. јули 1973. године.

11) Решењем бр. 472/73. брише се из именика адвокатских приправника Иван Рамач, адвокатски приправник из Н. Сада, са адвокат-

ско-приправничком вежбом код Михајла Рамача, адвоката у Новом Саду, са даном 11. септембар 1973. године, јер је уписан у именик адвоката.

12) Решењем бр. 460/73. узима се на знање да Миодраг Гератовић са даном 31. октобар 1973. године прекида адвокатско-приправничку вежбу код мр Војислава Попадића, адвоката у Новом Саду, и да од 1. новембра 1973. године адвокатско-приправничку вежбу наставља код Јована Перваза, адвоката у Новом Саду.

13) Решењем бр. 457/73. узима се на знање да Дејан Поповић, адвокат у Панчеву, пресељава седиште своје адвокатске канцеларије са 1. новембром 1973. године у Дебељачу.

14) Решењем бр. 474/73. евидентира се уговор о пружању правне помоћи склопљен између Ивана Бркића, адвоката у Новом Саду, са „Агроиндустрија“ инжењеринг са маркетингом export—import ООУР Заводи за технологије врења, млека, минералних вода и безалкохолних напитака из Новог Сада, од 5. октобра 1973. године.

15) Решењем бр. 428/73. евидентира се уговор о пружању правне помоћи склопљен између Терек Шимона, адвоката у Сенти, са Радном организацијом за пристанишне услуге „Потисје“ из Сенте од 15. септембра 1973. године.

16) Решењем бр. 424/73. одобрена је исплата посмртнине иза преминулог адвоката Речеи Ладислава, удовој Јелени-Илони Речеи из Апатина.

17) Решењем бр. 457/73. брише се из именика адвоката Речеи Ладислав, адвокат у Апатину, са даном 18. септембар 1973. године, услед смрти. За преузиматеља одређен је Јуришић Иван, адвокат у Сомбору.

18) Решењем бр. 458/73. узето је на знање да је Хришик Јозеф, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу са 10. октобром 1973. године код Живка Гајића, адвоката у Новом Саду, и да је адвокатско-приправничку вежбу са даном 11. октобар 1973. године наставио код Ковачев Миодрага, адвоката у Новом Саду.

19) Решењем бр. 422/73. узето је на знање да Рамач Михајло, адвокат у Новом Саду и Рамач Иван, адвокат у Новом Саду од 12. септембра 1973. године, воде заједничку адвокатску канцеларију у Новом Саду, Ул. Његошева бр. 6.

20) Решењем бр. 442/73. узето је на знање да је Буковић Андраш, са даном 17. септембар 1973. године наставио адвокатско-приправничку вежбу код Маркићевић Милана, адвоката у Бечеју, након одслужења редовног војног рока у ЈНА.

21) Решењем бр. 420/73. узето је на знање да је др Александар Буторка 14. септембра 1973. године прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Муста Валериу, адвоката у Алибунару и да од 15. септембра 1973. године адвокатско-приправничку вежбу обавља код Божић Боке, адвоката у Вршцу.

22) Решењем бр. 415/73. др Душан Радоман, адвокат у Сомбору, разрешава се дужности преузиматеља адвокатске канцеларије Александра Голубовића, адвоката у пензији из Сомбора, са даном 11. септембар 1973. године, јер је Александар Голубовић поново уписан у именик адвоката.

23) Решењем бр. 430/73. Иван Малагурски, адвокат у Суботици, разрешава се дужности преузиматеља адвокатске канцеларије Стјепана Габрића, адвоката у пензији из Суботице, а за преузиматеља одређује се Петар Чејовић, адвокат у Суботици.

24) Решењем бр. 414/73. узето је на знање да је Драгиша Ралевић, адвокат у Панчеву, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у Инђију, Ул. М. Тита бр. 6, са даном 1. октобар 1973. године.

Управни одбор
Адвокатске коморе Војводине

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

- Спасоје Мићуновић, *Адвокатура у новим друштвеним одно-*
сима — — — — — 1
- Мирко Борјановић, *Тезе о дохотку и порезу у адвокатури* — 10

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

- Др Љубиша Милошевић, *Надлежност Федерације, република*
и покрајина у области законодавства о облигационим
односима — — — — — 16
- Др Душан П. Радоман, *Дејства претпоставке брачног очинства* 19
- Јован Гуцуња, *Приговори на квалитет робе код уговора о*
купопродаји с освртом на судску праксу (наставак из
прошлог броја) — — — — — 29

ПРАВНА ПРАКСА

- Младен Косовац, *Из суда* — — — — — 37

САОПШТЕЊА

- Из седнице Управног одбора* — — — — — 42

Уређивачки савет:

Сава Грујић, адвокат у Зрењанину, мр *Александар Бурђев*, члан Извршног одбора ПК ССРН Војводине, *Иван Иванић*, заменик јавног тужиоца САП Војводине, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Марија Кленоуки*, судија Вишег привредног суда у Новом Саду, др *Велибор Лукић*, адвокат у Новом Саду, *Јован Милић*, судија Врховног суда Војводине у Новом Саду, др *Милијан Поповић*, доцент Правног факултета у Новом Саду, *Петар Шарчевић*, адвокат у Суботици, *Бранко Шинђар*, друштвено-политички радник у Новом Саду.

Уређивачки одбор:

Сава Савић, главни и одговорни уредник, адвокат у Новом Саду, *Борбе Вебер*, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављевић*, адвокатски приправник у Новом Саду, *Живко Киселички*, адвокат у Новом Саду.

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. — Телефон: 42-201. — Годишња претплата 60.— дин., за иностранство двоструки износ. Цена једног броја 5.— дин.
Тек. рачун 65700-678-2047.

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САПВ бр. 413—185 од 23. маја 1973. године, *Гласник* је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

Штампа: Штампарија „БУДУЋНОСТ“, Нови Сад, Шумадијска број 12.

